Pääluokka 30
MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus
Toimintaympäristössä vallitsevat monet vaikeasti ennakoitavat maailmanlaajuiset muutostekijät, jotka uhkaavat Suomen huoltovarmuutta ja turvallisuutta sekä lisäävät kansainvälisten markkinoiden epävarmuutta. Näiden muutostekijöiden voimakkuuteen ja nopeuteen Suomi ei juuri voi vaikuttaa, vaan niiden seurauksiin on sopeuduttava. Uhkien lisäksi niissä voi olla myös paljon uusia mahdollisuuksia.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on tunnistettu yhdeksän toimintaympäristön muutostekijää, jotka tapahtuvat hallinnonalasta riippumatta ja joiden arvioidaan eniten muuttavan suomalaisen ruoka- ja luonnonvarasektorin toimintaympäristöä seuraavan vuosikymmenen aikana. Muutostekijät ovat 1) julkisen talouden tilanne, 2) globaalit jännitteet ja niiden vaikutukset, 3) arktisen alueen strategisen merkityksen kasvu, 4) luontokato ja ilmastonmuutoksen hillintä sekä siihen sopeutuminen, 5) bio- ja kiertotalouden voimistuminen ja energiamurros, 6) digitalisaation ja tekoälyn mahdollisuudet, 7) erilaisten alueiden kehittäminen, 8) arvojen ja asenteiden muutos, 9) oikeusvaltion vakauden rapautuminen ja demokratiakehityksen heikentyminen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, luonnonvaratalouden kestävyyden ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Näiden tehtävien merkitys on edelleen korostunut jännittyneen geopoliittisen tilanteen vuoksi.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan elinkeinot ovat merkittäviä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäjiä. Ravinnon, energian, erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi käyttävä biotalous luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Biotalouden keinoin pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään luonnon monimuotoisuutta. Ministeriön toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen, arvoketjujen luomiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä. Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukyvyn kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Laadukas ja turvallinen paikkatieto ja sen hyödyntäminen ovat tärkeässä roolissa tulevaisuuden teknologiaratkaisuja kehitettäessä. Digitalisaatio ja tiedon merkityksen voimakas kasvaminen korostavat luotettavien perusrekisterien, peruspaikkatietojen ja luonnonvaratiedon käytön edistämisen merkitystä osana ministeriön tehtäväaluetta. Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa sekä turvaavat omistusta ja kansallista vakuus- ja rahoitusjärjestelmää.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2025 toteuma/arvio	2026 tavoite	2027 tavoite
Biotalous tuottaa merkittävää arvonlisää ja kannattavaa yritystoimintaa			
— Biotalouden arvonlisäys, mrd euroa[1)]	27,9	29,0	30,1
— Elintarviketuotannon bruttoarvo yhteensä (milj. euroa)[2)]	(-)	kasvaa	kasvaa
Elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta			
— Maaseutualueilla asuvien osuus väestöstä, %[3)]	(26,3)	kasvaa	kasvaa

	2025 toteuma/arvio	2026 tavoite	2027 tavoite
— Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimipaikkojen osuus kaikista toimipaikoista (%)[3]	(-)	kasvaa	kasvaa
Tietovarannoista ja tutkimuksesta vakautta ja vaurautta			
— Hallinnonalan T&K-rahoituksen määrä, milj. euroa[4]	142,0	150,3	147,5

[1] Vuoden 2025 arvio ja vuosien 2026—2027 tavoite perustuu Suomen biotalousstrategiassa asetettuun tavoitteeseen: tavoitteena on kiihdyttää biotalouden arvonlisän 3 prosentin vuosikasvutaso 4 prosenttiin.

[2] Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpidon tulot ja tuotanto, yritysten tilinpäätösaineisto, teollisuuden ja palvelualojen liikevaihtokuvaajat, maatalouden taloustilit. Maatalouden, elintarviketeollisuuden, ravitsemistoiminnan sekä tukku- ja vähittäiskaupan tuotannon bruttoarvo. Arviona on käytetty vuoden 2025 ennakkotietoa.

[3] Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Tiedot koskevat Manner-Suomea. Vuodesta 2025 lähtien tietoja ei ole vielä saatavilla ja vuoden 2025 arviona on käytetty vuoden 2024 toteutumatietoja.

[4] Sisältää hallinnonalan tutkimuslaitosten yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot.

Sukupuolten tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa yhdenvertaisuuden edistämistä sekä hallituksen sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten tasa-arvoon.

Maaseudulla pääosa työikäisestä väestöstä on miehiä ja varsinkin harvaan asutulla maaseudulla miehiä on huomattavasti enemmän kuin naisia. Erot ovat suurimmat nuorten aikuisten ikäluokassa. Yhteisen maatalouspolitiikan, maaseudun kehittämisen ja luonnonvaratalouden toimeenpanossa on tavoitteena huomioida eri väestöryhmien tarpeet, vaikka tukijärjestelmiä tai tukien myöntämisen perusteita ei ole rakennettu sukupuolinäkökulmasta. Esimerkiksi nuorten viljelijöiden aloitustuessa seurataan yritystoiminnan aloittaneiden sukupuolijakaumaa. Erityisesti useissa paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta toteutetuissa hankkeissa on tavoitteena erilaisten ryhmien kuten nuorten, vanhusten, maahanmuuttajien ja työttömien osallistuminen alueen kehittämiseen. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, ehkäisee syrjäytymistä ja vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminnassa esimerkiksi seurataan päättävän elimen eli hallituksen sukupuolijakaumaa.

Kestävä kehitys

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala toteuttaa YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030:n tavoitteita. Hallinnonala edistää erityisesti hiilineutraaliustavoitetta luomalla kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja.

Rahoitusta osoitetaan esimerkiksi ympäristön tilaa, vihreää siirtymää ja uusiutuvan energian käyttöä edistäviin investointeihin 19 milj. euroa. Ympäristökorvauksiin ja luonnonmukaiseen tuotantoon kohdennetaan 278,8 milj. euroa, ekojärjestelmätukeen vähintään 86 milj. euroa, ravinnekierrätyksen edistämiseen ravinnekiertotuella 5 milj. euroa ja ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelmaan 3 milj. euroa. Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen kohdennetaan 5,2 milj. euroa. Määrärahalla toteutetaan mm. kansallista biotalousstrategiaa, kansallista metsästrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan 11,0 milj. euroa. Veteen perustuvien liiketoimintojen kehittämistä sekä vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämistä tuetaan yhteensä 6,1 milj. eurolla. Puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen kohdennetaan 38,7 milj. euroa.

Budjettilakiesitykset

Talousarvioesitykseen liittyvät hallituksen esitykset

esityksen nimi	taloudellinen vaikutus (momentti)
Hallituksen esitys laiksi sika-alan salmonellavahinkorahastosta	30.20.63
Hallituksen esitys laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta	30.40.47

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
30.10.40	*Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset* (siirtomääräraha 3 v)		
	— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	105,0	62,0
	— Avustusten myöntämisvaltuus	-	3,6
30.10.41	*Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki* (arviomääräraha)		
	— Korkotukilainavaltuus	250,0	200,0
30.10.64	*EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen* (siirtomääräraha 3 v)		
	— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	135,4	159,4
30.40.44	*Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen* (arviomääräraha)		
	— Avustusten myöntämisvaltuus	20,0	15,0
30.40.45	*Metsäluonnon hoidon edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)		
	— Avustusten myöntämisvaltuus	0,8	2,0
30.40.47	*Tuki joutoalueiden metsitykseen* (siirtomääräraha 3 v)		
	— Avustusten myöntämisvaltuus	-	7,9

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2025—2027

		v. 2025 tilinpäätös 1000 €	v. 2026 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2027 esitys 1000 €	Muutos 2026—2027 1000 €	%
01.	**Hallinto ja tutkimus**	**152 890**	**158 258**	**153 512**	**-4 746**	**-3**
01.	Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 359	22 630	22 614	-16	0
05.	Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	91 500	88 844	82 274	-6 570	-7
22.	Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 643	8 503	10 943	2 440	29
(28.)	Toimintamenosäästö (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
29.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	31 151	32 652	32 652	—	0
40.	Maa- ja elintarviketalouden sekä luonnonvaratalouden huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin	0	1 390	790	-600	-43

		v. 2025 tilinpäätös 1000 €	v. 2026 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2027 esitys 1000 €	Muutos 2026—2027 1000 €	%
	edistäminen ja arvonlisän kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)					
66.	Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)	4 238	4 239	4 239	—	0
10.	**Maaseudun kehittäminen**	**474 396**	**441 111**	**485 905**	**44 794**	**10**
40.	Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	122 200	110 000	130 400	20 400	19
41.	Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	31 326	40 000	37 000	-3 000	-7
42.	Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	13 200	10 600	8 600	-2 000	-19
43.	Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	74 000	74 000	74 000	—	0
50.	Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (siirtomääräraha 3 v)	4 651	3 751	3 576	-175	-5
51.	Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 223	2 183	2 123	-60	-3
54.	Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	31 092	27 242	24 000	-3 242	-12
55.	Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	4 005	4 035	3 805	-230	-6
63.	Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 350	3 390	4 140	750	22
64.	EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	188 349	165 910	198 261	32 351	19
20.	**Maa- ja elintarviketalous**	**1 757 178**	**1 725 547**	**1 751 992**	**26 445**	**2**
01.	Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	80 373	80 440	77 418	-3 022	-4
20.	Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)	12 535	10 268	10 268	—	0
40.	Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	350 000	350 000	350 000	—	0
41.	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	528 965	526 200	526 200	—	0
43.	Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	275 716	265 016	270 716	5 700	2
44.	Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	479 815	463 815	472 815	9 000	2
46.	EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 005	11 005	11 005	—	0

		v. 2025 tilinpäätös 1000 €	v. 2026 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2027 esitys 1000 €	Muutos 2026—2027 1000 €	%
47.	Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 603	3 786	7 803	4 017	106
49.	Alkutuotannon tuotantopanosomavaraisuuden lisääminen (siirtomääräraha 3 v)	4 300	8 050	9 000	950	12
60.	Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	400	400	400	—	0
62.	Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	6 467	6 567	6 367	-200	-3
63.	Siirto sika-alan salmonellavahinkorahastoon (siirtomääräraha 3 v)	—	—	10 000	10 000	0
40.	**Luonnonvaratalous**	**204 615**	**176 577**	**184 291**	**7 714**	**4**
20.	Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	3 582	3 512	3 511	-1	0
21.	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	14 225	13 815	13 815	—	0
22.	Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	17 464	5 268	5 182	-86	-2
31.	Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	7 016	6 606	6 136	-470	-7
40.	Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	1 686	1 541	1 900	359	23
41.	Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 590	3 800	4 400	600	16
42.	Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	11 650	8 900	8 850	-50	-1
44.	Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)	37 276	36 247	38 747	2 500	7
45.	Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 027	11 027	11 027	—	0
46.	Valtionavustus Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	45 132	41 074	41 254	180	0
47.	Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)	2 500	1 000	4 200	3 200	320
50.	Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 779	13 817	14 812	995	7
51.	Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 360	9 915	10 113	198	2
53.	Eräät luonnonvaratalouden valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	1 332	1 332	1 332	—	0
62.	Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	22 995	18 723	19 012	289	2
64.	**Metsähallitus**	**7 795**	**7 157**	**6 651**	**-506**	**-7**

		v. 2025 tilinpäätös 1000 €	v. 2026 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2027 esitys 1000 €	Muutos 2026—2027 1000 €	%
50.	Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	7 795	7 157	6 651	-506	-7
70.	**Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen**	**53 467**	**48 753**	**44 133**	**-4 620**	**-9**
01.	Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 467	45 253	41 133	-4 120	-9
40.	Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	2 000	3 500	3 000	-500	-14
	Yhteensä	**2 650 341**	**2 557 403**	**2 626 484**	**69 081**	**3**
	Henkilötyövuosien kokonaismäärä	4 217	4 257	4 254		

01. Hallinto ja tutkimus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviä hoitavat pääluokassa 30 budjetoiduin varoin maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos ja Ruokavirasto. Valtionavustusta saavat organisaatiot Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus vastaavat eräistä julkisoikeudellisista tehtävistä. Hallinnonalan tehtäviä hoitavat valtion liikelaitoksena toimiva Metsähallitus sekä talousarvion ulkopuolisina rahastoina toimivat maatilatalouden kehittämisrahasto ja maatalouden interventiorahasto.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia toimeenpanotehtäviä hoidetaan myös elinvoimakeskuksissa, Lupa- ja valvontavirastossa, Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa, Huoltovarmuuskeskuksessa sekä Suomen ympäristökeskuksessa, joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Lisäksi maaseutuhallinnon tehtäviä hoidetaan kunnissa.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa alustavasti seuraavat pääluokkaperusteluissa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tulostavoitteet.

Biotalous tuottaa merkittävää arvonlisää ja kannattavaa yritystoimintaa:

— Toimintaympäristö on kilpailukykyinen uusille yrittäjille sekä uudistuvalle ja vastuulliselle biotalouden arvoketjulle

— Uusiutuvia luonnonvaroja ja luontohyötyjä käytetään monipuolisesti ja kestävästi

— Luonnon monimuotoisuus on elpymisuralla

— Kotimaisia elintarvikkeita ja puhdasta vettä on riittävästi saatavilla

— Kannattava alkutuotanto luo perustan kotimaiselle ruoantuotannolle

— Toimivat markkinat mahdollistavat arvonlisän oikeudenmukaisen jakautumisen

— Eläintauti- ja kasvintuhoojatilanne on hallinnassa

— Ruoka on turvallista ja terveellistä

— Eläimet voivat hyvin ja eläinlääkkeiden käyttö on vähäistä

— Tuotantopanosten omavaraisuus kasvaa

— Viennin arvo ja jalostusarvo kasvavat

— Luonnon virkistyskäyttöön liittyvät harrastukset ja palvelut lisäävät hyvinvointia.

Elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta:

— Maaseutu- ja saaristoalueet ovat hyviä paikkoja elää, asua sekä yrittää monipuolisesti

— Paikallisyhteisöt toimivat aktiivisesti

— Hiilinieluja ja -varastoja, kiertotaloutta ja resurssitehokkuutta vahvistetaan

— Ilmastonmuutokseen sopeudutaan ja varaudutaan

— Yhteiskunnan toimivuuden kannalta elintärkeät toiminnot turvataan (elintarvike- ja vesihuolto, tulva- ja kuivuusriskien hallinta, patoturvallisuus).

Tietovarannoista ja tutkimuksesta vakautta ja vaurautta:

— Luotettavat kiinteistöjen ja osakehuoneistojen rekisteritiedot turvaavat kansallista omistus- ja rahoitusjärjestelmää sekä edistävät uutta liiketoimintaa

— Paikantamisen perustan referenssijärjestelmät ja peruspaikkatiedot mahdollistavat kansallista paikannusta ja yritysten lisäarvopalveluita

— Korkeatasoinen paikkatiedon tutkimus tukee operatiivista toimintaa ja innovaatioiden syntymistä yrityssektorilla

— Huipputasoiset hyödynnettävissä olevat tietovarannot houkuttelevat kansainvälisiä investointeja Suomeen

— Luotettava tutkimus ja tietovarannot turvaavat luonnon kantokykyä ja luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä.

Toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tulostavoitteet
Hallinnonalan virastojen ja laitosten sekä julkisoikeudellisia tehtäviä hoitavien valtionapuorganisaatioiden toiminta tukee toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden lisäksi seuraavia toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tulostavoitteita:

— Toiminta on ennakoivaa ja vastuullista sekä toimintaprosessit ja resurssien käyttö ovat tehokkaita

— Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta on korkealaatuista ja sen tulokset välittyvät tehokkaasti päätöksenteon, elinkeinojen ja kansalaisyhteiskunnan hyödynnettäviksi

— Digitaaliset ratkaisut ovat kustannustehokkaita, turvallisia, hyvin käytettäviä ja niissä hyödynnetään laajasti valtion yhteisiä palveluita

— Häiriötilanteisiin varaudutaan kattavalla riskien hallinnalla sekä kehittämällä jatkuvuudenhallintaa ja vahvistamalla selviytymis- ja palautumiskykyä

— Henkilöstö on osaavaa, arvostettua ja voi hyvin

— Toimitilahallinta ja toimipaikkaverkko sekä hankintatoimi ovat tehokkaita ja tukevat kestävyyttä.

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 22 614 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ministeriön yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö luo toiminnallaan luonnonvaroista kasvua, hyvinvointia ja turvallisuutta. Ministeriö ohjaa ja johtaa maataloutta, maaseudun kehittämistä, kalataloutta, metsätaloutta, erätaloutta, elintarviketurvallisuutta, eläin- ja kasvinterveyttä, vesivarojen käyttöä, maanmittausta, paikkatietojen yhteiskäyttöä sekä toimialan tutkimusta.

Ministeriö tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen *yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Bruttomenot	25 050	23 980	24 036
Bruttotulot	3 691	1 350	1 350
Nettomenot	21 359	22 630	22 686
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	13 215		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 819		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsäbiotalouden asiantuntijatehtävät (1 htv) (siirto momentilta 30.40.22)	90
Suomen pysyvän edustuston Natossa resilienssiasioiden erityisasiantuntijan palkkaus- ja muut menot (siirto momentille 24.01.01)	-20
VN viestinnän tehtävien kokoaminen (siirto momentille 23.01.01)	-209
Palkkausten tarkistukset	655
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-460
Tuottavuusvähennys (Lisätoimet 2026, kevät)	-72
Yhteensä	-16

2027 talousarvio	22 614 000
2026 II lisätalousarvio	-164 000
2026 talousarvio	22 630 000
2025 tilinpäätös	21 359 000

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 82 274 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen

2) talonrakennus-, maa- ja vesirakennustöihin sekä kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannuksiin

3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) Luomuinstituutin toiminnan rahoittamiseen

5) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

6) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta

7) maatilayritysten osaamisverkoston (AgriHubi) toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen ja toiminnan rahoittamiseen

8) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonvarakeskuksen *tehtävänä* on toimialallaan:

— harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa

— tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi

— harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa

— tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle

— ylläpitää toiminnassaan tarvittavia rekistereitä

— hoitaa geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä

— edistää kansainvälistä yhteistyötä

— hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Luonnonvarakeskus tukee pääluokkaperusteluissa ja luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen *yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Luonnonvarakeskukselle luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2025 tilinpäätös			2026 arvio			2027 arvio		
	Kust.[1)] 1 000 €	Tuotot[2)] 1 000 €	Htv	Kust.[1)] 1 000 €	Tuotot[2)] 1 000 €	Htv	Kust.[1)] 1 000 €	Tuotot[2)] 1 000 €	Htv
Tutkimusprosessi	112 711	53 315	979	115 600	57 000	975	117 400	57 500	967
Viranomaisprosessi	29 668	6 967	245	30 000	7 000	242	30 200	7 000	238
Tilastoprosessi	5 842	155	56	5 900	500	56	5 900	500	55
Yhteensä	148 221	60 437	1 280	151 500	64 500	1 273	153 500	65 000	1 260

[1)] Kustannuslaskennassa tukitoimintoihin kohdistuneet tuotot on huomioitu kustannuksia pienentävänä tekijänä n. 2,0—2,5 milj. euroa/v.
[2)] Vain suoraan ydintoimintaan kohdistuneet tuotot.

Luonnonvarakeskuksen tunnusluvut

	2025 toteutuma	2026 arvio	2027 tavoite
Vaikuttavuus			
Referoidut tieteelliset julkaisut, kpl	764	650	650
Luottamus- ja maineindeksi			
— Media (1—5)	3,67	-	-
— Yritykset (1—5)	-	-	3,70
— Kansalaiset (1—5)	-	3,50	-
— Päättäjät (1—5)	-	-	3,70
— Tutkimuskumppanit (1—5)	-	-	3,70
Toiminnallinen tehokkuus			
Ydintoimintojen kokonaiskustannukset 1 000 €/kokonaishtv	116	119	122
Referoidut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	1,2	1,0	1,0
Muut julkaisut/tutkijahtv	0,9	0,8	0,8
Tuotokset ja laadunhallinta			
Muut julkaisut (sis. ammattiyleisölle ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut), kpl	578	550	550
Tilastojulkistusten määrä, kpl	152	120	120
Annetut lausunnot, kpl	573	400	400
Valiokuntakuulemiset, kpl	62	60	60
Tilastojulkistusten virheettömyys, %	95	98	98
Voimavarat			
Tohtoreiden osuus (%) tutkijoista	64	70	70
Työtyytyväisyysindeksi	3,14	3,15	3,15

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Bruttomenot	151 061	157 444	149 174
Bruttotulot	62 945	68 600	66 900
Nettomenot	88 116	88 844	82 274
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	17 587		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 971		

Bruttotulot ovat yhteensä 66 900 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 47 000 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 7 500 000 euroa, EU-maataloustukia 600 000 euroa sekä muita tuloja 11 800 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	177	190	190
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	177	190	190
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	83	95	98
— osuus yhteiskustannuksista	77	95	92
Kustannukset yhteensä	160	190	190
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	17	-	-
Kustannusvastaavuus, %	111	100	100
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 014	7 910	7 310
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	7 014	7 910	7 310
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	3 868	4 150	3 700
— osuus yhteiskustannuksista	2 727	2 450	2 400
Kustannukset yhteensä	6 595	6 600	6 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	419	1 310	1 210
Kustannusvastaavuus, %	106	120	120

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	17 230	25 100	20 000
— EU:lta saatava rahoitus	13 437	13 000	14 500
— muu valtiontalouden ulkopuolinen rahoitus	12 364	8 800	12 500
Tuotot yhteensä	43 031	46 900	47 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	75 742	77 700	78 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-32 711	-30 800	-31 000
Omarahoitusosuus, %	43	40	40

Määrärahasta noin 600 000 euroa käytetään kalakantojen hoitamiseksi arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 82 174 000 euroa, josta kansainvälisiä jäsenmaksuja noin 40 000 euroa, ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 61 700 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton torjunta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-250
Enonkosken kalanviljelylaitoksen säilyminen ja sen toiminnan vahvistaminen	-170
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus	-3 391
Maatalouden ympäristöseuranta, CAP-suunnitelmakauden rahoitus	600
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-1 200
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	1 200
Puhdas energia ja materiaalivirtojen T&K-rahoitus (REPowerEU T&K)	-500
Selvitys turpeen korkean jalostusasteen tuotteiden kehittämiseksi, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Palkkausten tarkistukset	1 763
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025, syksy)	-407
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025)	-639
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-3 280
Tuottavuusvähennys (Lisätoimet 2026, kevät)	-196
Yhteensä	-6 570

2027 talousarvio	82 274 000
2026 talousarvio	88 844 000
2025 tilinpäätös	91 500 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 943 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin kuluihin ja muihin kulutusmenoihin sekä tutkimuksiin ja selvityksiin liittyvien valtionavustusten myöntämiseen

2) enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon tuloina valtiontalouden osuudet yhteistutkimushankkeisiin sekä EU:lta saatava tutkimusrahoitus.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

S e l v i t y s o s a : Tutkimustoiminta tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen *yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin (Horisontti Eurooppa kumppanuudet, Life) liittyvien suomalaisten hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia. Valtiontaloudelta saatavat rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. EU:n rahoitusosuudet tutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille, jolloin momentin tulokertymäksi arvioidaan noin 1 500 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 6 960 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 3 983 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 10 052 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-2 560
Tutkimuslaitosten kokonaisturvallisuuden T&K-ohjelma	5 000
Yhteensä	2 440

2027 talousarvio	10 943 000
2026 talousarvio	8 503 000
2025 tilinpäätös	4 643 000

(28.) Toimintamenosäästö (siirtomääräraha 2 v)

29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 652 000 euroa.

S e l v i t y s o s a :

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	32 652 000
2026 talousarvio	32 652 000
2025 tilinpäätös	31 150 614

40. Maa- ja elintarviketalouden sekä luonnonvaratalouden huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 790 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elintarvikeviennin edistämiseen ja ruoka-alan arvoketjun kehittämiseen, kasvu- ja kuiviketurpeen sekä energiaturpeen huoltovarmuuden edistämiseen ja metsäsektorin arvonlisän kasvattamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 500 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 290 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.22)	2 560
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.47)	1 100
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentille 30.20.01)	-210
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentille 30.20.47)	-3 100
Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.49)	2 000
Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentille 30.20.49)	-1 000
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.05)	1 200
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 30.40.22)	1 300
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentille 30.01.05)	-1 200
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentille 30.40.22)	-1 300
Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta (siirto momentilta 30.20.49)	450
Ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelman biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestoinnit osana Saaristomeri-ohjelmaa (v. 2027 rahoitus) (siirto momentille 30.20.49)	-400
Ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelman tutkimus- ja kehittämistoiminta (v. 2027 rahoitus) (siirto momentille 30.20.49)	-2 000
Yhteensä	-600

2027 talousarvio	790 000
2026 II lisätalousarvio	-1 390 000
2026 talousarvio	1 390 000
2025 tilinpäätös	—

66. Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 239 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien sekä kulutusmenoluonteisten jäsenmaksujen että rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin

2) enintään 1 600 000 euroa Euroopan metsäinstituutin perusrahoitukseen

3) enintään 50 000 euroa muihin harkinnanvaraisiin maksuihin ja valtionavustuksiin.

Määräraha budjetoidaan kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena ja siirtomenoina maksettavien jäsenmaksujen sekä rahoitusosuuksien osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 139 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 100 000 euroa.

2027 talousarvio	4 239 000
2026 talousarvio	4 239 000
2025 tilinpäätös	4 237 641

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Tämä selvitysosa on luvuille 30.10 ja 30.20.

Toimintaympäristö

Kriisit lisäävät toimintaympäristön epävarmuutta
Toimintaympäristössä pitkään vaikuttaneet häiriötilanteet (Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ja Lähi-idän tilanne), kansainväliset kauppapoliittiset jännitteet sekä yleinen turvallisuustilanne ovat heikentäneet maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristön ennustettavuutta sekä entisestään korostaneet varautumisen ja huoltovarmuuden merkitystä. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti tuotantopanosten ja maataloustuotteiden hintaan. Polttoaineiden, lannoitteiden ja niiden raaka-aineiden sekä täydennysvalkuaisen kaltaisten rehukomponenttien kotimaisuusastetta on tarpeen lisätä. Huoltovarmuuden ohella tämä tukisi ilmasto- ja ympäristötavoitteita. Tuotantopanosten lisäksi osaavan työvoiman saatavuus ja riittävän kausityövoiman varmistaminen etenkin puutarhataloudessa ovat merkityksellisiä tekijöitä kotimaisen tuotannon ylläpitämisessä.

Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa
Suomen pinta-alasta valtaosa on maaseutua, mukaan lukien saaristoalueet. Maaseudulla asuu vakinaisesti runsas neljännes väestöstä. Väestökehityksen seuranta pohjautuu pysyvää asutusta kuvaavaan tilastoituun väkilukuun eikä siinä huomioida ihmisten monipaikkaisuutta. Maaseutu- ja saaristoalueiden väkiluku on vähentynyt jo pitkään, vaikka monipaikkaisuus ja siihen liittyvä kausiväestö on viime vuosikymmeninä kasvanut voimakkaasti erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Maaseudulla ja saaristossa on kausittain edelleen yli 1,1 milj. ihmistä enemmän kuin tilastoidun väkiluvun perusteella on arvioitu.

Maaseutu- ja saaristoalueet toimivat sekä yritystoiminnan että vakituisen ja kausiasumisen ympäristönä. Maaseutualueiden mahdollisuudet liittyvät yritystoiminnan monipuolistumiseen sekä biotalouden kestävään ja monipuoliseen hyödyntämiseen. Yrityksistä noin 40 % (maatilat mukaan lukien) sijaitsee maaseudulla. Maaseutualueilla on keskeinen merkitys yhteiskunnallisten ja globaalien haasteiden ratkaisussa. Ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa maaseutualueilla on keskeinen merkitys sekä maankäyttösektorin että elinkeinotoiminnan osalta. Maaseutualueet mahdollistavat hyvät edellytykset vihreän siirtymän voimistamiseen niin toimintamahdollisuuksien kuin resurssien osalta. Yrittäjyyden ja asumisen mahdollisuuksien entistä parempi hyödyntäminen maaseutu- ja saaristoalueilla edellyttää, että eri hallinnonalojen yhteistyöllä varmistetaan maaseudun ja saariston hyvä saavutettavuus sekä perusrakenteiden ja palvelujen toimivuus. Maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan tuen lisäksi innovaatioita ja uusyrittäjyyttä sekä omaehtoista paikallista kehittämistä.

Toimintakykyiset maaseutu- ja saaristoalueet auttavat yhteiskuntaa vastaamaan mitä moninaisimpiin haasteisiin, liittyivät ne sitten turvallisuusuhkiin, muuttuvaan ilmastoon tai odottamattomiin pandemioihin. Myös paikallinen kansalaistoiminta ja yhteisöllisyys edistävät yhteiskunnan muutosjoustavuutta ja varautumista. Kylätoiminnassa ja maaseuturahaston hankkeissa tehdään merkittäviä määriä talkootyötä, jolla on sekä rahallista arvoa että hyvinvointivaikutuksia.

Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutuyhteisöjen vahvistaminen ovat tärkeitä maatalouden kehittämiselle. Elinvoimainen maaseutu on edellytys uusien yrittäjien saamiseksi maatalouteen ja muihin maaseudun elinkeinoihin. Elinvoimainen maaseutu ja saaristo ovat elintärkeitä Suomen kokonaisturvallisuudelle.

Kotimainen maataloustuotanto on ruokajärjestelmän perusta
Suomen ruokajärjestelmä perustuu kotimaiselle maataloustuotannolle, jonka merkitys on entisestään korostunut epävarmassa kansainvälisessä tilanteessa. Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti on laadittu suomalaisen ruuantuotannon pitkän aikavälin strategia, Kansallinen ruokastrategia 2040 - Onnellisen ruuan maa sekä käynnistetty elintarvikevientiä lisäävä ruoka-alan kasvuohjelma, jotka muodostavat Kestävä ja kannattava ruokajärjestelmä -kokonaisuuden. Strategiatyössä on luotu visio siitä, millainen ruokajärjestelmä Suomessa on vuonna 2040. Strategian lisäksi laaditaan ensimmäinen nelivuotinen strategian toimeenpanosuunnitelma vuosille 2026-2030, jossa konkretisoidaan, mitä toimenpiteitä sen strategisten päämäärien saavuttamiseksi tarvitaan ja millaisiin muutoksiin on syytä varautua.

Tuotannon jatkuvuuden turvaaminen edellyttää tuotannon kannattavuuden parantumista nykytilanteesta. Taloudellinen tulos vaihtelee kuitenkin tilojen välillä voimakkaasti. Pitkäjänteinen kannattavuuden turvaaminen edellyttää sitä, että markkinatuottojen osuus viljelijöiden kokonaistuloista olisi nykyistä suurempi.

Ruuan omavaraisuusaste on markkina-arvon perusteella noin 80 %, mutta ruuan tuottamiseen tarvitaan monia tuontipanoksia (mm. täydennysvalkuaista, poltto- ja voiteluaineita, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita, koneita ja laitteita sekä niiden varaosia). Maataloutta harjoitetaan edelleen koko maassa, vaikka tuotanto on viime vuosina keskittynyt tuotanto-oloiltaan suhteellisesti edullisimmille alueille. Maatilojen määrä on vähentynyt ja tilakoko kasvanut jo vuosikymmenien ajan. Tuotantomäärät ja peltoala ovat säilyneet suhteellisen vakaina.

Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastaavat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudan- ja lampaanlihan, rukiin ja sokerin sekä valkuais- ja öljykasvien tuotantoa. Merkittävä määrä eläinten ruokintaan tarvittavasta täydennysvalkuaisesta joudutaan tuomaan, mikä on huoltovarmuuden kannalta ongelmallista.

Maataloudessa tarvitaan panostusta rakenteen kehittämiseen ja kannattavuuden ylläpitämiseen
Maatalouden rakennekehityksen arvioidaan jatkuvan edelleen. Tilamäärä vähenee, tuotanto tehostuu ja keskittyy suurempiin tuotantoyksiköihin ja jossain määrin myös alueellisesti. Keskimääräinen peltoala on kasvanut 29 hehtaarilla vuodesta 2000 ollen vuonna 2025 noin 57 hehtaaria (luomutilat noin 80 ha). Vastaavasti myös kotieläintalouden tuotantoyksiköiden koko kasvaa ja tuotannossa otetaan käyttöön uutta teknologiaa.

Suhteellisen kilpailukyvyn säilyttäminen edellyttää, että maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitys on vähintään yhtä nopeaa kuin keskeisissä kilpailijamaissa. Rakennetuilla sekä rahoituslaitosten rahoituksen ja vakuuksien saannilla on keskeinen merkitys investointien edistäjänä. Osa maatiloista lisää maatiloilla harjoitettavan muun yritystoiminnan määrää maataloustuotannon kasvattamisen tai erikoistumisen sijaan, mikä näkyy muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellisen osuuden kasvuna.

Nuorten viljelijöiden saaminen tilanpidon jatkajiksi on erityisen tärkeää. Riittävän maataloustuotannon kannattavuuden ohella palveluiden ja infrastruktuurin tulee mahdollistaa yrittäminen ja asuminen maaseutualueilla. Riittävä kannattavuus on myös edellytys tuotantoa kehittäville investoinneille. Investoinnit parantavat tuotannon tehokkuutta, luonnonvarojen kestävää käyttöä, ympäristön tilaa sekä ilmaston muutoksen hidastamista ja siihen sopeutumista.

Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on vaikeammin ennakoitavissa kuin aiemmin, koska tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen vaihtelu on aikaisempaa suurempaa. Viimeaikaiset kriisit ovat entisestään heikentäneet ennakoitavuutta. Vuoden 2025 alkupuolella alkanut Yhdysvaltojen asettamien tullien korotukset ja niille asetetut vastatullit ovat lisänneet yleistä talouden epävarmuutta. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta.

Epävarmassa toimintaympäristössä maa- ja puutarhatalousyrittäjien osaamisen ja yhteistyön merkitys korostuvat. Osaamista kehittämällä voidaan maa- ja puutarhatalouden kannattavuutta parantaa markkinaehtoisesti mm. tuotantoa ja tuottoa kasvattamalla sekä kustannuksia alentamalla ja tuotantopanosten hintoihin vaikuttamalla (kilpailuttaminen, yhteisostot, vuokraus tai leasing hankinnan sijaan, yhtiöittäminen). Kilpailutilanteen takia maatilojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat kuitenkin rajalliset. Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan sekä Lähi-

idän konfliktien kaltaiset tapahtumat ovat nostaneet esiin myös uusia, ennakoimattomia haasteita ja riskejä myös ruuantuotannolle. Uudenlainen epävarmuus hankaloittaa elintarvikemarkkinoiden ennakointia ja edellyttää panostuksia tuotanto- ja kuljetusketjujen toimivuuden varmistamiseen.

Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttavat myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU:n rahoittamat ja kansalliset tuet. Niiden osuus maa- ja puutarhatalouden liikevaihdosta on noin kolmannes. Tukikokonaisuus on rakennettu siten, että se on eri tuotantosuuntien ja alueiden kannalta mahdollisimman tasapainoinen. Viljelijöiden tulotasoon ja tuotannon kannattavuuteen vaikutetaan erityisesti EU:n suorien tukien (mom. 30.20.41), luonnonhaittakorvausten (mom. 30.20.44) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien (mom. 30.20.40) avulla.

Vuosien 2025—2027 pinta-ala- ja eläinperusteiset tuet ja niiden EU-osuudet (milj. euroa)[1)]

	2025 toteutuma	2026 arvio	2027 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	74,0	74,0	74,0
— valtion osuus	42,2	42,2	42,2
— EU:n osuus	31,8	31,8	31,8
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.20.40)	344,4	344,8	346,0
EU-tulotuki (30.20.41)	529,0	525,0	525,0
Ympäristökorvaukset ja luonnonmukainen tuotanto (30.20.43)[2)]	275,9	275,6	275,6
— valtion osuus	157,3	157,1	157,1
— EU:n osuus	118,6	118,5	118,5
Luonnonhaittakorvaukset (30.20.44)[2)]	496,8	496,8	496,8
— valtion osuus	420,7	420,7	420,7
— EU:n osuus	76,1	76,1	76,1
Yhteensä pinta-ala ja eläintuet	1 720,1	1 716,2	1 717,4
— valtion osuus	964,6	964,8	966,0
— EU:n osuus	755,5	751,4	751,4
— EU:n osuus, %	44	44	44

1) Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2025—2027 kohdistuvaa tukea. Tuen maksu voi jakautua ao. tukivuoden alusta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun.
2) Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

Kilpailukykyä kuluttajalähtöisyydellä, osaamisella, innovaatiolla ja tutkitun tiedon hyödyntämisellä
Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden vahvaan osaamiseen sekä innovaatioiden kehittämiseen ja niiden nopeaan käyttöönottoon. Innovaatioita ovat mm. uudet biotalouden tuotteet, kuten uusien ruokateknologioiden kautta tuotetut ainesosa, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat. Kilpailukykyä voidaan lisätä kasvattamalla tuotannon jalostusarvoa, mahdollistamalla tuotteiden, lisäarvoainesosien ja ruokateknologioiden vientiä tai erikoistumalla esimerkiksi luomutuotantoon. Myös luonnontuoteala on kasvava sektori, joka tarjoaa erilaisia hyvinvointihyötyjä ja kaupallisia mahdollisuuksia.

Ruoka-ala – mukaan lukien maatalous, elintarviketeollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa sekä ravitsemispalvelut – työllistää Suomessa noin 333 000 henkeä, mikä on lähes 13 % kaikista työllisistä. Elintarvike- ja juomateollisuus työllistää tästä 38 000 henkilöä. Elintarvikkeiden jalostus on Suomessa keskittynyt, ja Suomessa valmistettujen elintarvikkeiden kotimaisuusaste on keskimäärin noin 82 %. Muutamalla suurella yrityksellä on alalla vahva asema, vaikka lähes kaikki alan yritykset ovat pk-yrityksiä: noin 65 % elintarviketeollisuuden toimipaikoista työllistää enintään viisi henkilöä. Ruokajärjestelmän kannalta keskeistä on, että alalla on riittävästi vahvoja, innovatiivisia, kasvuhaluisia ja kilpailukykyisiä yrityksiä.

Kuluttajien valinnat ja ruokaosaaminen vaikuttavat vahvasti ruokajärjestelmään ja sen tulevaisuuteen. Entistä useammin kuluttajien ostopäätösten perusteena ovat oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella myös tuotantoeläinten hyvinvointi sekä tuotantoketjun ympäristökuormituskysymykset sekä sosiaaliset näkökulmat ja työllisyyskysymykset. Ruokaketjun ruokahävikin määrä on tarkoitus puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Ruokahävikin kokonaismäärän elintarvikeketjussa arvioidaan olevan 350—380 milj. kiloa.

Ruokajärjestelmä on monipuolistunut ja kansainvälistynyt ja toisaalta kiinnostus mm. lähi- ja luomuruokaan on kasvanut. Ruoan alkuperä, tuotantotavat, ilmastovaikutukset, turvallisuus ja terveellisyys kiinnostavat kuluttajia. Kuluttajahintojen nousu on jossain määrin muuttanut kulutustottumuksia. Viestinnän ja ruokakasvatuksen kautta voidaan lisätä tietoa vastuullisesta ja kestävästä ruokajärjestelmästä.

Ruokamarkkinoiden globalisoituminen tuo haasteita hallita ruokajärjestelmän riskejä kuten tauteja, jotka leviävät elintarvikkeiden, elävien eläinten tai eläintuotteiden sekä kasvien välityksellä maista, joiden tauti- ja hygieniatilanne on heikko tai joiden tuotanto-olosuhteet ovat sellaiset, että näitä riskejä ei pystytä täysin hallitsemaan. Valveutuneet kuluttajat edellyttävät vastuullista toimintaa kaupalta, teollisuudelta ja alkutuotannolta. Ruokajärjestelmän eri osat kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa, ja tällöin yhden osapuolen menestyminen vaikuttaa muidenkin osapuolien menestymiseen. Tätä kokonaisuutta ohjataan ruokapolitiikalla.

Maaseutualueet tarjoavat ratkaisuja ympäristön tilaan ja ilmastonmuutoksen liittyviin haasteisin
Maatalouden ravinnepäästöt maaperään ja vesistöihin ovat vähentyneet maaseuturahaston toimenpiteiden, ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten sekä uusien tarkennettujen tuotantomenetelmien ja luomutuotannon lisääntymisen seurauksena. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen määrä ja laatu, kaavoitus ja muu yhdyskuntarakenteen ohjaus sekä energian tuotantotavat vaikuttavat olennaisesti myös ruokajärjestelmän ja maaseutualueiden kehitykseen. Tulevaisuudessakin keskeisinä haasteina säilyvät ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energian kulutukseen, ravinteiden kierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan. Ilmastokestävässä ruokajärjestelmässä tulee huomioida kaikki kestävyyden näkökulmat: sosiaalinen, taloudellinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävyys. Maaseuturahaston toimenpiteillä tuetaan Suomen hallituksen tavoitetta hiilineutraalista Suomesta.

Myös maatalousrahaston sekä kansallisen tuen toimenpiteet, esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta tärkeän kotimaisen kasviperäisen valkuaistuotannon tukeminen sekä luonnon monimuotoisuutta sekä maaperään hiilensidontaa parantavien viljelymenetelmien tukeminen, ovat tärkeitä ilmastokestävän ruokajärjestelmämme rakentamisessa. Huoltovarmuutemme kannalta eläintuotannon EU:n suorat sekä kansalliset tuet ovat välttämättömiä. Myös luonnon monimuotoisuuden, maaseutumaiseman ja siihen liittyvän kulttuuriperinnön säilymiselle laiduntavat kotieläimet ovat tärkeitä.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina. Erityisiä painopisteitä ovat hajautetun biokaasutuotannon edistäminen sekä ravinteiden kierrätys osana biokaasun tuotantokokonaisuutta. Maailmanlaajuiset kriisit tulevat nopeuttamaan ja voimistamaan tätä kehitystä.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa maaseudun kehittämisen (luku 30.10) ja maa- ja elintarviketalouden (luku 30.20) politiikkasektoreille seuraavat pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tunnusluvut.

Maa- ja elintarviketalous

	2023	2024	2025	2026—2027 tavoite
Elintarvikeviennin arvo (milj. euroa)[1)]	2 200	2 311	2 438	kasvaa
Kotimaisen tuotannon osuus (%) kulutuksesta				
— liha yhteensä (%)[2)]	82	83	82	nykytaso
— maitotuotteet yhteensä (%)[2)]	73	73	73	nykytaso
— viljat yhteensä (%)[3)]	113	122	131	kulutusta vastaava taso
— tomaatti (%)[4)]	59	63	59	kasvaa
Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi)[5)]	18 100	11 300	28 000	kasvaa
Maatilojen keskikoko (ha)[6)]	54	55	57	kasvaa
Maatilojen tuettujen investointien määrä (milj. euroa)[7)]	210	358	348	kasvaa
Maatilojen aloitustukiavustusten määrä (kpl)[7)]	220	286	356	nykytaso
Luomutuotannon määrä				
— maito (milj. litraa)[8)]	73,3	66,6	65	kasvaa
— naudanliha (milj. kg)[8)]	3,6	3,7	3,7	kasvaa
— kananmunat (milj. kg)[8)]	4,4	4,9	5,0	kasvaa
— kaura (milj. kg)[8)]	86,6	91,1	106	kasvaa
— luomueläintilojen lukumäärä (kpl)[9)]	1 039	1 011	1 017	kasvaa
— luomutuotannon sitoumusala yhteensä (ha)[10)]	287 253	291 393	276 890	kasvaa
Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten[11)]				
— lukumäärä (kpl)	2 328	2 401	(2 401)	kasvaa
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa)	695	781	(781)	kasvaa

1) Lähde: Tilastointi muuttunut. Tilaston lähde nyt Elintarvikeliiton vientitilasto.

2) Lähde: Kantar TNS Oy/Luke.

3) Lähde: Luke/VYR: Satokausittainen viljatase. Luvut sisältävät viljat: vehnä, ruis, ohra ja kaura sekä niiden kaikki kotimaiset käyttökohteet. Vuoden 2025 luku on arvio.

4) Lähde: Luke ravintotase.

5) Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,89 henkilöä tilaa kohti vuonna 2025). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yritystä kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2025 luku on ennuste.

6) Lähde: Luke. Vuoden 2025 luku on arvio.

7) Lähde Ruokavirasto

8) Lähde: Luke tilastotietokanta

9) Lähde: Ruokavirasto/luomuvalvonta (sisältää myös siirtymävaiheen pinta-alan).

10) Lähde: Ruokavirasto. Luonnonmukaisessa tuotannossa ja sen siirtymävaiheessa oleva peltopinta-ala. CAP-suunnitelman tavoitteena, että vuonna 2027 luonnonmukaisen tuotannon ala olisi 577 200 ha.

11) Lähde: Tilastokeskus. Vuoden 2025 lukua ei vielä saatavilla.

Ruokajärjestelmän ympäristökestävyys

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014—2022 keskim.	2023—2024 keskim.	2023—2027 tavoite
Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha[1)]	53,8	46,3	48,9	52,3	<46,0
Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha[1)]	7,6	4,0	4,6	4,1	<5,0
Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO_2/ekv[2)]	6,3	6,2	6,3	6,3	<6,3

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014—2022 keskim.	2023—2024 keskim.	2023—2027 tavoite
Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO_2/ekv[3)]	8,3	8,4	8,0	9,0	<9,0
Maatalouden ammoniakkipäästöt kt/vuosi[4)]	35,4	34,7	31,4	26,4	<26,4

1) Lähde: Luonnonvarakeskus, Agrikaattori. Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta. Tavoite perustuu CAP-suunnitelmaan.

2) Lähde: Tilastokeskus Kasvihuonekaasut 2024, viralliset tiedot. Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä, dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta sekä kalkituksen hiilidioksidipäästöt.

3) Lähde: Tilastokeskus Kasvihuonekaasut 2024, viralliset tiedot. Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat viljelysmaasta ja ruohikkoalueilta syntyvät hiilidioksidipäästöt.

4) Lähde: Kaukokulkeutumissopimukselle toimitettu inventaarioraportti — Finland's Informative Inventory Report, IIR 2026, Part 5 Agriculture.

Elintarvikkeiden laatu[1)]

	2023	2024	2025	2026—2027 tavoite
Raportoidut elintarvikevälitteiset ruokamyrkytysepidemiat (kpl)				
— epidemioiden lukumäärä	44	46	67	alle 45
— niissä sairastuneiden määrä (kpl)	810	1 569	1 573	alle 1 000
Eläinten hyvinvointivaatimukset täyttävien tilojen osuus otantavalvonnassa tarkastetuista tiloista (%)	73	63	64	yli 80
Vakavien eläintautien esiintyminen (kpl)[2)]				
— ihmisen pitämät eläimet (kpl)	71	0	0	vähenee
— luonnonvaraiset eläimet (kpl)	36	1	30	vähenee
Mikrobilääkeresistenssin määrä sioilla ja broilereilla (%)[3)]	25	24	22	vähenee

1) Lähde: Ruokavirasto

2) EU:n eläinterveyssäännöstön mukaiset A- ja B-luokan eläintaudit ja muut torjuttavat eläintaudit, sekä C-luokan eläintaudeista ne, joille Suomella on virallinen tautivapaus.

3) FINRES-Vet -ohjelmassa yhdelle tai useammalle tutkitulle antibiootille vastustuskykyisten E. coli -bakteerien %-osuus tutkituista indikaattori-E. coli -bakteereista sioilla ja broilereilla.

Maaseudun kehittämisen tunnusluvut[1)]

	2020	2021	2022	2023	2024
Työllisyysaste yhteensä, %[2)]	65,8	68,4	69,5	68,5	68,1
— harvaan asuttu maaseutu	63,2	66,2	67,2	67,0	67,5
— ydinmaaseutu	66,4	68,9	69,7	68,8	69,0
— kaupunkien läheinen maaseutu	69,8	72,1	73,2	72,4	72,4
— kaupungit	65,3	68,1	69,1	68,1	67,4
Vakituisesti maaseutualueilla asuvien ja kesäasukkaiden osuus väestöstä, %	35,0	34,3	34,0	33,6	33,2

1) Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Taulukon luvut koskevat Manner-Suomea.

2) Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15—64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä.

Talousarvion ulkopuoliset rahastot

Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)
Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sika-alan salmonellavahinkorahastosta, jonka on tarkoitus aloittaa toimintansa vuonna 2028. Makeran avustusvaroja käytetään lain (657/1966) mukaisesti mm. maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja edellä mainittuihin tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Lisäksi rahastoa voidaan käyttää myös muihin Makera-lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään.

MAKERAn tunnusluvut 2025—2027 (milj. euroa)

	2025 tilinpäätös	2026 arvio	2027 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä[1)]	111,1	96,8	81,8
— omat tulot[2)]	4,6	4,1	3,7
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	105,5	91,7	77,2
— muut tulot	1,1	1,0	0,9
— siirto talousarviosta	-	-	-
MENOT			
Rakennetukiavustukset	10,7	9,5	4,0
Muut menot	8,6	7,6	8,0
LAINAT			
Valtionlainat	7,3	6,0	5,0
Valtiontakaukset	70,4	85,0	85,0
— josta maksuvalmiuslainat	1,3	0,0	0,0

[1)] Laskennalliset erot johtuvat pyöristyseroista.
[2)] Mm. lainojen lyhennykset ja korot. Sisältää myös kauppahintasaamiset ja tilojen myynnit.

Maatalouden interventiorahasto (Mira)
Maataloustuotemarkkinoiden liiallisia häiriötilanteita vakiinnutetaan EU:n markkinajärjestelmään sisältyvien markkina- ja interventiotoimien avulla. Interventiotoiminta on lähinnä tuotteiden varastointia. Toimien rahoitusta varten on *maatalouden interventiorahasto*, jonka menot rahoitetaan pääosin EU:n maatalouden tukirahaston varoista. Maatalouden interventiorahaston valtion vastattavaksi jäävät menot katetaan rahastoon tehtävällä budjettisiirrolla momentilta 30.20.60.

Sika-alan salmonellavahinkorahasto
Sika-alan salmonellavahinkorahastosta maksetaan sikoja pitäville ja kasvattaville toimijoille korvauksia kustannuksista ja menetyksistä, joita salmonellan esiintyminen sikaloissa aiheuttaa. Korvausten maksamiseen tarkoitetut rahaston varat kertyvät toimijoilta vuosittain perittävistä salmonellavahinkomaksuista. Rahastoon siirretään valtion vuoden 2027 talousarviosta momentilta 30.20.63 kertaluonteinen alkupääoma, jolla varmistetaan toiminnan alkuvaiheessa rahaston maksukykyisyys vastattavaksi tuleviin arvioituihin korvausvastuisiin nähden.

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 130 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamisavustusten sekä maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

3) kokonaan kansallisesti rahoitettavaan nuoren viljelijän aloitustukeen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus
Vuonna 2027 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien avustusten myöntämispäätöksiä 62 000 000 eurolla ja kokonaan kansallisesti rahoitettavan nuoren viljelijän aloitustuen myöntämispäätöksiä 3 600 000 eurolla.

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2026 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2027.

Selvitysosa: Nuoren viljelijän aloittamisavustukset sekä maatalouden investointiavustukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Avustuksilla parannetaan maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä, pienennetään tilanpidon aloittamiseen liittyvää taloudellista riskiä sekä osaltaan turvataan maataloustuotannon jatkumista. Investointeja tuetaan momentilta myönnettävien osarahoitteisten avustusten lisäksi korkotuella (mom. 30.10.41) sekä maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävillä kansallisilla valtiontakauksilla.

CAP-suunnitelmaa toteutettavien avustusten myöntämispäätösten kokonaismääräksi vuonna 2027 arvioidaan 65 600 000 euroa. Tästä määrästä kokonaan kansallisesti rahoitettavaan nuoren viljelijän aloittamisavustuksia (HO 2023) arvioidaan olevan 3 600 000 euroa ja EU-osarahoitteisia 8 000 000 euroa ja investointiavustuksia 54 000 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2027 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	130 400 000
— EU-osuus	54 524 000
— valtion osuus	72 276 000
— kokonaan kansallisesti rahoitetut	3 600 000

Valtuuden käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)[1)]

	2027	2028	2029	2030	Yhteensä vuodesta 2027 lähtien
Ennen vuotta 2027 tehdyt sitoumukset	69,5	7,2	3,1	-	79,8
Vuoden 2027 sitoumukset, josta	30,8	26,2	8,6	-	65,6
— CAP-suunnitelma (EU 43%)	29,0	24,8	8,2	-	62,0
— Kokonaan kansalliset maatalouden aloitustuet (HO 2023)	1,8	1,4	0,4	-	3,6
Menot yhteensä	100,3	33,4	11,7	-	145,4

1) Vuosien 2027–2029 menoihin käytetään aiemmilta vuosilta siirtyvää määrärahaa.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
Toimenpide	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023—2025 maksettu	2026 budjetoitu	2027 esitys
Aloittamis- ja investointiavustukset	227,040	300,960	528,000	179,512	110,000	126,800

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelmaan perustuva muutos	16 800
Nuoren viljelijän aloitustuen vuotuisen yrittäjätulovaatimuksen kevennys, ajoitusmuutos (HO 2023)	3 600
Yhteensä	20 400

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	130 400 000
2026 II lisätalousarvio	—
2026 talousarvio	110 000 000
2025 tilinpäätös	122 200 000

41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), kolttalain (253/1995), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) ja maaseutuelinkeinolain (1295/1990) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus
Vuonna 2027 korkotukea saa hyväksyä enintään 200 000 000 euron lainapääomalle.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa vuosittainen korkotuki on vuodesta 2013 alkaen myönnetyissä lainoissa enintään kolme prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä ja aiemmin myönnetyissä vastaavasti enintään neljä prosenttia. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnetyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään neljä tai viisi prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä lainan myöntämisajankohdan mukaan. Korkotukilainojen takaisin maksamatta oleva pääoma oli vuoden

2025 lopussa yhteensä noin 1,15 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2027 keskimääräiseksi korkotueksi 3,0 prosenttia korkotukilainojen pääomasta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2027	2028	2029	2030	2031—	Yhteensä vuodesta 2027 lähtien
Ennen vuotta 2027 myönnetyt korkotukilainat	34,4	32,7	31,4	29,9	56,7	185,1
Vuonna 2027 myönnettävät korkotukilainat	2,0	3,9	4,2	3,8	9,0	22,9
Menot yhteensä	36,4	36,6	35,6	33,7	65,7	208,0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarkentunut arvio	-3 000
Yhteensä	-3 000

2027 talousarvio	37 000 000
2026 talousarvio	40 000 000
2025 tilinpäätös	31 325 772

42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen

2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luopumistuella edistettiin yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena oli myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää. Uusia luopumistukipäätöksiä voitiin tehdä vuoden 2018 loppuun asti, minkä jälkeen maatalouden varhaiseläkkeiden myöntäminen ei ole enää ollut mahdollista Euroopan unionissa.

Vuonna 2027 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista kahdesta maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä (ajanjaksot 2011—2014 ja 2015—2018) sekä aiempien vuosien luopumiseläkejärjestelmästä aiheutuvia menoja sekä niihin liittyviä sopimusten hoitokuluja.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2027

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana: Tiloja	Luopujia	Eläkkeitä maksussa v. 2027 lopussa, arvio kpl	Keskimääräinen korvaus v. 2027, arvio euroa/kk
Luopumiseläke			2 104	287
Luopumistuki 2011—2014	2 067	3 277	27	208
Luopumistuki 2015—2018	626	849	17	422
Yhteensä	2 693	4 126	2 148	

Vuosina 2026 ja 2027 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	2026 arvio	2027 arvio
Luopumiseläkkeet	9,37	7,95
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	0,54	0,19
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2015—2018	0,43	0,21
Hoitokulu[1)]	0,14	0,07
Yhteensä	10,48	8,42

[1)] Hoitokulun perusteet ovat voimassa vuosille 2025—2027.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-2 000
Yhteensä	-2 000

2027 talousarvio	8 600 000
2026 talousarvio	10 600 000
2025 tilinpäätös	13 200 000

43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 74 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Eläinten hyvinvointikorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa. Hyvinvointikorvausten tavoitteena on tuotantoeläinten hyvinvoinnin kohentuminen, lajinmukaisen hoidon edistäminen ja tiedon lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä nautaeläimistä, sioista, lampaista, vuohista sekä siipikarjasta. Eläinten hyvinvointisitoumuksissa viljelijä sitoutuu noudattamaan toimenpiteen ehtoja valitsemiensa eläinlajien osalta. Sitoumus on yksivuotinen, mutta se voidaan uusia vuosittain. CAP-suunnitelman mukaiseen järjestelmään on sitoutunut kotieläintiloja siten, että noin 90 prosenttia eläinyksiköistä on eläinten hyvinvointikorvausten piirissä.

Vuonna 2027 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 74 000 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 31 820 000 euroa ja kansallista osuutta 42 180 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
Toimenpide	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023—2025 maksettu	2026 budjetoitu	2027 esitys
Eläinten hyvinvointikorvaukset	159,100	210,900	370,000	159,370	74,000	74,000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	74 000 000
2026 talousarvio	74 000 000
2025 tilinpäätös	74 000 000

50. Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 576 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (945/2023) mukaisesti neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin myönnettävien valtionavustusten maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa maatalouden kehittämistoimintaa harjoittaville yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavustuksella turvataan alueellisesti ja sisällöllisesti kattava, kohtuuhintainen ja ammattitaitoinen neuvonta- ja muu kehittämistoiminta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionavustusta saavien järjestöjen tavoitteiden toteutumista mitataan mm. neuvonta-, kotieläinjalostus-, tietämyksenvaihto- ja tiedotustoiminnan määrällä ja kattavuudella. Noin puolet maatalous- ja puutarhayrityksistä käyttävät valtionavustusta saavien yhteisöjen tarjoamia palveluita.

Valtionavustuksen käytölle asetetaan alustavasti valtionavustuksen myöntöperusteita seuraaville yhteiskunnallisille vaikuttavuustavoitteille:

1. Biotalous tuottaa merkittävää arvonlisää ja kannattavaa yritystoimintaa

2. Elinvoimainen maaseutu vahvistaa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuutta

3. Tietovarannoista ja tutkimuksesta vakautta ja vaurautta

Valtionavustuksen myöntöperusteena oleva valtioneuvoston asetus perustuu maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetukseen (EU 2022/2472). Neuvontapalveluihin, kotieläinjalostusta koskevaan toimintaan sekä tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskevaan toimintaan myönnettävä avustus on yleisavustusta.

Maatalousalan kehittämistoimintaan mahdollisesti myönnettävä avustus on erityisavustusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maitoyrittäjät ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-75
SLF Svenska lantbrukssällskapets förbund rf, ruotsinkielisen maatalousneuvonnan järjestämiseen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Suomen Hevostietokeskus ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Yhteensä	-175

2027 talousarvio	3 576 000
2026 talousarvio	3 751 000
2025 tilinpäätös	4 651 000

51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 123 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä aitatyön kannalta välttämättömien työmaa-asuntojen uusimiseen ja ylläpitoon myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää Suomen ja Norjan välisen poroesteaitoja koskevan valtiosopimuksen (SopS 92 ja 93/2016) toimeenpanosta aiheutuviin kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä. Valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen hallinnoinnista aiheutuvien kulutusmenojen osalta toimivaltainen viranomainen on Lapin elinvoimakeskus.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	1 247 000
Neuvonta- ja kehittämistyön tukeminen (sis. porotalouden koetoiminta)	856 000
Poroesteaitojen hallinnoinnista aiheutuvat kulutusmenot	20 000
Yhteensä	2 123 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 2 103 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 20 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Paliskuntain yhdistykselle Kutuharjun koeporotarhan toiminnan kehittäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-60
Yhteensä	-60

Momentin määrärahalaji on muutettu.

2027 talousarvio	2 123 000
2026 talousarvio	2 183 000
2025 tilinpäätös	2 223 000

54. Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen myönnettävistä avustuksista annetun lain (331/2023) mukaisten valtionavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavustukset maksetaan hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämisestä annetun lain (331/2023) nojalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rahapeliuudistus	-2 992
Suomenhevosen aseman turvaaminen palkintotukena, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Suomenratsut ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Yhteensä	-3 242

2027 talousarvio	24 000 000
2026 talousarvio	27 242 000
2025 tilinpäätös	31 092 000

55. Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 805 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen mm. omia yrityksiä perustamalla. Lisäksi 4H-toiminnalla edistetään maaseutu- ja kaupunkialueiden vuorovaikutusta.

4H-toiminnan painopisteitä ovat yritteliäisyyden ja yrittäjyyden edistäminen (mm. ”Kolme askelta työelämään” -toimintamalli), ruokakasvatus sekä metsä- ja luontokasvatus. 4H-toiminnan mahdollistama nuorten palkkatulo on ollut viime vuosina n. 4,3 milj. euroa ja 4H-yrityksiä yli 3 100 kappaletta.

4H-järjestöissä on yhteensä 193 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa suuren osan Suomen kunnista. Jäseniä yhdistyksissä on noin 46 000.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4H-toiminta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
SLF Svenska lantbrukssällskapets förbund rf, ruotsinkielisen 4H-toiminnan järjestäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-30
Yhteensä	-230

2027 talousarvio	3 805 000
2026 talousarvio	4 035 000
2025 tilinpäätös	4 005 000

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun sekä saariston tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot

2) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisen maaseutupolitiikan neuvoston toimintaan

3) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

4) kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen ja paikallisten yhteisöjen varautumiseen

5) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä mainitun saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan

6) päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina maaseutualueilla annettuun valtioneuvoston asetukseen (357/2019) perustuvien valtionavustusten maksamiseen maaseutualueiden päivittäistavarakauppapalveluille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	690 000
Kylätoiminnan valtionavustus	2 110 000
Maaseutupolitiikan neuvosto	70 000
Saaristoasiain neuvottelukunta	70 000
Päivittäistavarakauppapalveluiden tukeminen (Kyläkauppatuki)	1 200 000
Yhteensä	4 140 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 3 700 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 440 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 690 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kyläkauppatuki	200
Kyläkauppatuki, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-150
Kyläkauppatuki (siirto momentille 31.10.20), kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Kylätoiminnan valtionapu, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Paikallisten yhteisöjen varautuminen	1 100
Yhteensä	750

2027 talousarvio	4 140 000
2026 talousarvio	3 390 000
2025 tilinpäätös	3 350 000

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 198 261 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien hankkeiden ja niiden toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden sekä perustelluissa tapauksissa ennakon maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

3) Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomessa tarvittavan enintään 50 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön, myös virkaan nimitettyjen virkamiesten, palkkausmenoihin sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Valtuus
Vuonna 2027 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien hankkeiden myöntämispäätöksiä 159 426 000 eurolla.

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2026 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2027.

Selvitysosa: Momentin varoin rahoitettavat maaseudun yritystoiminnan, palvelujen, kylien ja yhteistyön kehittämiseen, koulutukseen ja tiedonvälitykseen sekä Leader-toiminnalla toteutettavaan paikalliseen kehittämiseen liittyvät Manner-Suomen toimenpiteet sisältyvät Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 (CAP-suunnitelma). Rahoitus toteutetaan yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja kansainvälisinä hankkeina. CAP-suunnitelman toimeenpanoon tarkoitetun teknisen avun määräraha on tällä momentilla. Momentilta voidaan

maksaa Suomen CAP-suunnitelman toteuttamiseen tarvittavan määräaikaisen henkilöstön, myös virkaan nimitettyjen virkamiesten, palkkausmenoja ja muita välttämättömiä kulutusmenoja.

CAP-suunnitelmaa toteuttavien hankkeiden myöntämispäätösten kokonaismääräksi arvioidaan 159 426 000 euroa, josta osoitetaan 23 526 000 euroa paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten, 113 760 000 euroa alueelliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten sekä 22 140 000 euroa teknistä apua varten. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2027 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	198 261 000
— EU-osuus	97 882 000
— valtion osuus	100 379 000

CAP-suunnitelman paikallisten ja alueellisten toimien valtuuden käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2027	2028	2029	2030	Yhteensä vuodesta 2027 lähtien
CAP-suunnitelman sitoumukset					
— ennen vuotta 2027 tehdyt[1)]	147,244	23,807	-	-	171,051
— vuonna 2027 tehdyt	51,017	76,524	31,885	-	159,426
Yhteensä	198,261	100,331	31,885	-	330,477

1) Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista (ml. tekninen apu) maksetaan vuodelta 2026 siirtyvällä määrärahalla.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
Toimenpide	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023—2025 maksettu	2026 budjetoitu	2027 esitys
CAP-suunnitelma yhteensä	373,234	442,752	867,986[1)]	106,941	165,910	198,261
— josta tekninen apu	43,920	58,220	102,140	0,885	17,600	17,600

1) Sisältää kuntarahan osuuden 52 milj. euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 176 991 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 21 270 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelmaan perustuva muutos	46 851
CAP-suunnitelman kansallisen osuuden vähentäminen (HO 2023)	200
HO-säästön toimeenpano (HO 2023)	-14 700
Yhteensä	32 351

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	198 261 000
2026 II lisätalousarvio	—
2026 talousarvio	165 910 000
2025 tilinpäätös	188 349 000

20. Maa- ja elintarviketalous

Selvitysosa: Luvun 30.20 selvitysosa on sisällytetty luvun 30.10 selvitysosaan.

01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 77 418 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 684 000 euroa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintamenoihin

2) enintään 800 000 euroa maksullisten eläintautitutkimusten hintojen alentamiseen tutkimuksissa, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja

3) sisämarkkinaohjelman perustamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) tuella maksettaviin kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyviin menoihin

4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

5) Ruokaviraston yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen

6) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 20 000 euroa hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin.

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myöntämä rahoitus.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) tuella maksettavat sisämarkkinaohjelman mukaiset kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

S e l v i t y s o s a : Ruokaviraston *tehtävinä* ovat elintarvikkeiden sekä maa- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistäminen, valvonta ja tutkimus. Virasto edistää viranomaistoimin elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantopanosten vientiä. Virasto vastaa Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtävistä (maksajavirastotehtävät). Ruokavirasto vastaa tehtäväalueensa tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sekä alue- ja paikallistason viranomaisten ohjauksesta. Ruokaviraston tehtävänä on hoitaa myös muut laissa säädetyt ja maa- ja metsätalousministeriön määräämät viraston toimialaan kuuluvat tehtävät.

Ruokavirasto tukee pääluokkaperusteluissa, luvussa 30.01 sekä lukujen 30.10 ja 30.20 yhteisessä selvitysosassa esitettyjen *yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Ruokavirastolle luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Viraston tunnusluvut

	2025 toteutuma	2026 arvio	2027 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuusindeksi (2019=100)	93,4	100,5	101,0
Tuottavuusindeksi (2019=100)	98,8	100,5	101,0
Referoidut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	1,38	1,25	1,38

Ruokaviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2025 toteutuma			2026 arvio			2027 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maatalous[1)]	21 008	4 685	153	22 172	4 317	153	21 819	2 304	153
Maaseudun kehittäminen	9 841	5 605	79	10 386	5 164	79	8 257	4 495	79
Metsätalous	515	46	6	543	42	6	540	45	6
Elinkeinokala-, riista- ja porotalous	448	84	5	473	77	5	470	83	5
Elintarviketurvallisuus, josta	36 746	17 157	334	38 782	15 808	340	38 642	17 682	340
— valvonta	26 420	16 587	233	27 883	15 282	237	27 982	17 094	237
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	10 326	570	101	10 898	526	103	10 660	588	103
Eläinten terveys ja hyvinvointi, josta	25 772	5 207	213	27 200	4 798	280	27 401	5 336	280
— valvonta	12 920	4 243	87	13 635	3 909	155	13 885	4 342	155
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	12 853	965	125	13 564	889	125	13 516	994	125
Kasvintuotanto ja kasvinterveys, josta	12 049	5 361	113	12 716	4 939	114	12 471	5 525	114
— valvonta	7 903	3 786	69	8 340	3 488	70	8 111	3 901	70

	2025 toteutuma			2026 arvio			2027 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	4 146	1 575	44	4 376	1 451	44	4 360	1 624	44
Tutkimustoiminta	2 941	1 424	26	3 104	1 312	27	3 100	1 312	27
Ulkoiset IT-palvelut	5 472	5 360	14	5 775	4 938	15	5 754	4 938	15
Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto	575	3	5	684	-	6	684	-	6
Yhteensä	115 368	44 932	948	121 835	41 395	1 025	119 138	41 720	1 025

[1)] Tiedot sisältävät Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) toimeenpanoon tarvittavan teknisen tuen. Taulukko ei sisällä varsinaiseen aineelliseen apuun ja siihen liittyviin tuensaajien hallintokustannuksiin käytettävää Euroopan sosiaalirahaston ohjelmarahoitusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Bruttomenot	119 236	121 835	119 138
Bruttotulot	44 906	41 395	41 720
Nettomenot	74 330	80 440	77 418
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 611		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	18 654		

Bruttotulot ovat yhteensä 41 720 000 euroa, tästä yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja on 2 000 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 31 900 000 euroa ja muita tuloja 7 820 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)[1)]

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	22 592	24 551	23 677
— muut tuotot	82	-	50
Tuotot yhteensä	22 674	24 551	23 727
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	16 696	16 633	16 633
— osuus yhteiskustannuksista	8 275	8 174	8 174
Kustannukset yhteensä	24 970	24 807	24 807
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 297	-256	-1 080
Kustannusvastaavuus, %	91	99	96

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 019	4 050	7 230
— muut tuotot	32	-	25
Tuotot yhteensä	7 051	4 050	7 255
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	6 984	3 323	6 900
— osuus yhteiskustannuksista	2 491	1 558	2 000
Kustannukset yhteensä	9 475	4 881	8 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 424	-831	-1 645
Kustannusvastaavuus, %	74	83	82
Hintatuki	800	800	800
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	83	100	91

[1)] Vuodesta 2012 lähtien viraston kehykseen on sisältynyt 0,6 milj. euron määräraha pienten teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastusmaksujen kohtuullistamiseksi.

Elintarvikemarkkinalaissa (1121/2018) on säädetty elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä toimivasta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Ruokavirasto toimii Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) vähävaraisimmille suunnatun aineellisen avun välittävänä toimielimenä, työ- ja elinkeinoministeriön toimiessa hallintoviranomaisena. Toimeenpanoon tarvittaviin palkkauksiin (arvio 3 htv) liittyvä määrärahatarve katetaan osin työ- ja elinkeinoministeriön myöntämällä 115 000 euron teknisellä tuella ja osin toimintamenoista. Varsinaiseen aineelliseen apuun ja siihen liittyviin tuensaajien hallintokustannuksiin käytetään Euroopan sosiaalirahaston ohjelmarahoitusta, jonka suuruudeksi arvioidaan 7 900 000 euroa.

Vastustettavien sekä uusien uhkaavien eläintautien havaitsemiseksi ja kotoperäisten eläintautien esiintyvyyden seuraamiseksi tarvitaan näytteitä sairaista eläimistä. Eläintautitutkimuksissa seurannan kannalta riittävän näytemäärän saaminen edellyttää eläinten omistajien tai eläinlääkärien oma-aloitteisesti lähettämiä näytteitä. Tutkimuskustannusten periminen täysimääräisinä näytteen lähettäjältä vähentäisi näytteiden määrää merkittävästi, minkä vuoksi hintatuen käyttö on perusteltua. Hintatuen määrä on enintään 800 000 euroa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) sisämarkkinaohjelman tuella maksettavat kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Momentilla on otettu huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/690) perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myönnettävän rahoituksen nettobudjetointi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä menoissa että tuloissa Ruokavirastolle osoitettu CAP-suunnitelman 2023—2027 tekninen apu noin 7 400 000 euroa sisältäen maaseutuverkostoyksikön osuuden noin 1 700 000 euroa. CAP-suunnitelman 2023—2027 teknistä apua saa käyttää henkilöstökulujen lisäksi ostopalveluihin (tietojärjestelmä-, koulutus-, viestintä- ja verkostokulut).

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettaviin korvauksiin tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Lisäksi määrärahasta on varattu 20 000 euroa hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin. Kansainvälisiä jäsenmaksuja arvioidaan maksettavan momentilta noin 7 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 77 348 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 70 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 2 220 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton torjunta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-370
Aluehallintouudistus (siirto momentille 28.40.04)	-219
Elintarvikeviennin viranomaistehtävät (siirto momentilta 30.01.40)	210
ICT- ja toimitilamenojen tarkentuneet arviot (siirto momentilta 28.40.04)	1
Toiminnan vahvistaminen	-100
Palkkausten tarkistukset	1 568
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025, syksy)	-248
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025)	-779
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-2 910
Tuottavuusvähennys (Lisätoimet 2026, kevät)	-175
Yhteensä	-3 022

2027 talousarvio	77 418 000
2026 II lisätalousarvio	200 000
2026 talousarvio	80 440 000
2025 tilinpäätös	80 373 000

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 268 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eläinlääkintähuoltolain (285/2023) nojalla maksettavista korvauksista aiheutuviin menoihin

2) eläintautilain (76/2021) nojalla eläintautien vastustamisesta, eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) nojalla eläinten hyvinvoinnin edistämisestä ja eläinsuojelusta, sekä näihin liittyvistä korvauksista, koulutuksista ja selvityksistä aiheutuvien ja muiden eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen

3) kasvinterveyslain (1110/2019) mukaisten korvausten maksamiseen

4) kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen

5) edellä mainittuihin menoihin liittyviin, edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä siirtomenoihin

6) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2016/429) 13 artiklan tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2017/625) 5 artiklan velvoitteiden täyttämiseksi a-c luokan eläintautien, uusien tai muiden tor-

juttavien eläintautien aiheuttamien laaja-alaisten, kansanterveyttä tai kotieläintaloutta uhkaavien eläintautikriisien yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan eläinlääkintähuoltolain nojalla kunnille maksettavien korvausten osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella. Muiden siirtomenojen osalta määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena. Kulutusmenojen osalta määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n nojalla maksetaan korvauksia eläinlääkärien eläintautilain (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) perusteella suorittamista tehtävistä.

Toimijoiden maksut eläintautilain, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnissä annetun lain nojalla tehdyistä maksullisista kunnaneläinlääkärien suoritteista tuloutuvat momentille 12.30.99.

Kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista voidaan kasvinterveydestä annetun lain (1110/2019) nojalla maksaa toimijalle korvauksia, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvauksia kasvintuhoojan hävittämiskustannuksista voidaan maksaa myös metsässä kasvavien puiden osalta. Määrärahaa saa käyttää myös kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien kartoitus- ja torjuntatöiden menojen maksamiseen.

Päätösosan kohdassa 6) tarkoitetussa tilanteessa määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen Ruokavirastoon erityisesti kentällä tehtäviä tarkastuksia ja näytteenottoja varten.

Vuonna 2027 momentille 12.30.04 ei arvioida tuloutuvan Euroopan unionin rahoitusosuuksia eläintautien ja kasvintuhoojien torjunnasta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettavat korvaukset	8 800 000
Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot	1 368 000
Kasvintuhoojien torjunta	100 000
Yhteensä	10 268 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 850 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 418 000 euroa.

2027 talousarvio	10 268 000
2026 talousarvio	10 268 000
2025 tilinpäätös	12 534 870

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaiseen kansalliseen tukeen (Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, muu maa- ja puutarhatalouden tuki)

2) vuonna 2026 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen

3) sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on lainvoimaisen päätöksen perusteella oikeutettu, mutta joihin liittyvä määräraha ei ole enää käytettävissä.

Määrärahasta 4 000 000 euroa on varattu tukien täytäntöönpanoon liittyvien, ennakoidun tukimenekin ylittävien, tukien ja tukitasojen muutostarpeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena ja kohdan 3) osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallista tukea maksetaan EU:n lainsäädännön perusteella ja sen asettamissa rajoissa. Kansallinen tuki on sovitettu yhteen EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien tukijärjestelmien (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaukset ja eläinten hyvinvointikorvaukset) kanssa. Tuki turvaa osaltaan maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Tukijärjestelmiä ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki ja eräät muut kansalliset tuet.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle komission hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita kansallisia tukia.

Määrärahaa voidaan käyttää myös sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on oikeutettu esimerkiksi valitusprosessiin liittyvien lainvoimaisten päätösten perusteella, mutta joihin osoitettu määräraha ei ole enää käytettävissä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2025—2027 (milj. euroa)

	2025 toteutuma	2026 arvio	2027 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	345,4	344,8	346,0
Etelä-Suomen kansallinen tuki	16,4	15,9	11,6
Pohjoinen tuki	321,0	319,6	325,1
Muu kansallinen tuki	8,0	9,3	9,3

2027 talousarvio	350 000 000
2026 talousarvio	350 000 000
2025 tilinpäätös	350 000 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 526 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) mukaisten suorien tukien maksamiseen

2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisten yksityisen varastoinnin tuen, eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden ja suoraan tuotteisiin kohdennetuista ja muista asetuksen mahdollistamista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) muiden kuin kohdissa 1) ja 2) mainittujen säädösten perusteella maksettavien EU:n kriisitukien maksamiseen

4) vuonna 2026 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen

5) niiden Suomen velvoitteiden maksamiseen, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikojen (komission delegoitu asetus (EU) 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena EU-tulotuen osalta ja maksatuspäätösperusteisena EU-markkinatuen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteisen maatalouspolitiikan perusteella maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet, jotka rahoitetaan kokonaan EU:n varoista. Momentilta on mahdollista maksaa myös vuonna 2026 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjä EU-tulotukia ja EU-markkinatukia.

EU:n suorat tuet turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Suorien tukien ehdollisuusjärjestelmä sisältää ympäristöön, ilmastoon, kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä perusvaatimuksia. Ekojärjestelmän osuus on vähintään 16,5 % EU-tulotuesta. Uudelleenjakotulotuki, jonka osuus suorista tuista on 5,0 % edistää suorien tukien tasapainoisempaa jakautumista pienille ja keskisuurille tiloille.

Nuorten viljelijöiden tulotuen osuus on 2,5 % ja tuotantosidonnaisen tulotuen osuus on 19,4 % EU:n suorien tukien enimmäismäärästä.

Momentilta maksettavan EU:n yksityisen varastoinnin tuen arvioidaan pysyvän vuoden 2026 tasolla.

Momentilta on mahdollisuus maksaa myös niitä Suomen velvoitteita, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikojen (komission delegoitu asetus (EU) 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta kokonaan kansallisesti.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2027 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki[1)], josta	525 000 000
— Perustulotuki	297 900 000
— Uudelleenjakotulotuki	26 300 000
— Ekojärjestelmätuki	86 000 000
— Nuorten viljelijöiden tulotuki	13 100 000
— Tuotantosidonnainen tulotuki	101 700 000
EU-markkinatuet (EU-yksityisen varastoinnin tuki)	1 200 000
Yhteensä	526 200 000

[1)] Tukikelpoisten pinta-alojen määrät vaikuttavat määrärahan jakautumiseen EU-tulotuen eri tukimuotojen välillä.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	526 200 000
2026 talousarvio	526 200 000
2025 tilinpäätös	528 964 546

43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 270 716 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus
Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2026 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä ympäristökorvauksien sitoumuksia ja sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuonna 2027.

Selvitysosa: Ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, neuvontakorvaus ja ei-tuotannollisten investointien korvaus ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma).

Ympäristökorvaukset jaetaan ympäristösitoumuksiin ja ympäristösopimuksiin. Sitoumus on viisivuotinen. Ympäristökorvausten toimenpiteet on sovitettu yhteen suorien tukien ekojärjestelmiin, jotta järjestelmien toimenpiteet olisivat vaaditusti erilaisia. Kohdentaminen on lohkokohtaista, ei alueellista. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus voi kattaa tilan kasvintuotannon ja kotieläintuotannon. Sitoumus on viisivuotinen. Toimenpide toteuttaa luomuohjelmaa sekä Pellolta pöytään -strategiaa. Neuvontatoimenpiteessä myönnetään korvaus tehdystä neuvontapalvelusta hyväksytyille neuvojille. Ei-tuotannollisina investointeina tuetaan kosteikkojen perustamista. Ei-tuotannollisten investointien edellytyksenä on ympäristökorvauksen mukaisen ympäristösopimuksen tekeminen investoinnin jälkeen kohteen hoidon varmistamiseksi. CAP-suunnitelman mukaiseen järjestelmään on sitoutunut 77 % viljelijöistä ja sitoumusala yhteensä on 90 % käytettävissä olevasta maatalousmaasta.

Vuonna 2027 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 270 716 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 123 331 000 euroa ja kansallista osuutta 147 385 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
Toimenpide	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023—2025 maksettu	2026 budjetoitu	2027 esitys[1)]
Ympäristökorvaukset	428,855	568,483	997,338	267,864	177,930	183,630
Luonnonmukainen tuotanto	163,662	216,948	380,610	95,818	76,122	76,122
Neuvonta	17,136	22,716	39,852	20,483	7,964	7,964
Ei-tuotannolliset investoinnit	6,450	8,550	15,000	0,186	3,000	3,000
Yhteensä	616,103	816,697	1 432,800	384,351	265,016	270,716

[1)] Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

Vuonna 2027 saa tehdä CAP-suunnitelmaan kohdistuvia uusia ympäristösitoumuksia ja -sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuodelta 2026 siirtyneestä valtuudesta.

CAP-suunnitelman ympäristökorvausten ja luonnonmukaisen tuotannon valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2027[1)]	2028	2029	2030	2031	Yhteensä vuodesta 2027 lähtien
Ennen vuotta 2026 tehdyt sitoumukset ja sopimukset	240,852	-	-	-	-	240,852
— ympäristökorvaukset	189,730	-	-	-	-	189,730
— luonnonmukainen tuotanto	51,122	-	-	-	-	51,122
Vuonna 2026 tehtävät sitoumukset ja sopimukset	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000
— ympäristökorvaukset	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
— luonnonmukainen tuotanto	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000
Menot yhteensä[2)]	270,852	30,000	30,000	30,000	30,000	390,852

[1)] Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

[2)] Vuodelle 2027 arvioidaan siirtyvän valtuutta noin 150 milj. euroa vuodelta 2026. Alkuperäinen koko CAP-suunnitelmakauden 2023—2027 kattava valtuus sisältyi vuoden 2023 talousarvioon (1 115 milj. euroa).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön toimeenpano (HO 2023)	5 700
Yhteensä	5 700

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	270 716 000
2026 talousarvio	265 016 000
2025 tilinpäätös	275 716 000

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 472 815 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien luonnonhaittakorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä Suomen CAP-suunnitelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavien luonnonhaittakorvausten maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Luonnonhaittakorvauksien tavoitteena on turvata maataloustuotannon jatkuminen pohjoisesta sijainnista aiheutuvista epäsuotuisista ilmasto-oloista huolimatta ja estää maatalousmaan hylkääminen viljelykäytöstä maksamalla korvausta näissä oloissa toimiville viljelijöille. Luonnonhaittakorvauksia voidaan maksaa EU:ssa epäsuotuisilla alueilla sijaitsevilla tiloille. Koko Suomi katsotaan epäsuotuisaksi alueeksi. Luonnonhaittakorvaukset ovat yksivuotisia.

EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %. Lisäksi määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamia luonnonhaittakorvauksia.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän vuoden 2027 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	472 815 000
— EU-osuus	76 130 000
— valtion osuus	76 917 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus	319 768 000

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	2023—2027 rahoituskehys				Määräraha		
Toimenpide	EU	Valtio	Kokonaan kansallinen	Julkinen yhteensä	2023—2025 maksettu	2026 budjetoitu	2027 esitys[1)]
Luonnonhaittakorvaukset	381,406	505,584	1 596,154	2 483,144	1,442,073	463,815	472,815

[1)] Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön toimeenpano (HO säästö)	9 000
Yhteensä	9 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	472 815 000
2026 talousarvio	463 815 000
2025 tilinpäätös	479 815 000

46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1144/2014 mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen

2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) mukaisesti mehiläishoitoalan toimenpiteistä aiheutuviin menoihin

3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen

4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti koulujakelujärjestelmästä aiheutuviin menoihin sekä koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niihin liittyviin kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Momentilta maksettaviin koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäveromenot on budjetoitu momentille 30.01.29.

Selvitysosa: Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämisohjelmien menoja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1144/2014 perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 2021/2115) tarkoitettuun mehiläishoitoalan toimenpiteiden edistämiseen arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille hedelmä- ja vihannesalan markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) perusteella.

Koulujakelujärjestelmään ja sen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin maksetaan tukea Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 perusteella. Koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäverokustannukset, joita EU ei korvaa, on otettu huomioon momentilla 30.01.29.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Vuoden 2027 määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä, EU-osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EU) N:o 1144/2014	2 200 000
Mehiläishoitoalan toimenpiteet (EU 2021/2115)[1)]	400 000
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EU 2021/2115)	4 000 000
Koulujakelujärjestelmä (EU) N:o 1308/2013	4 405 000
— josta koulujakelujärjestelmätuki	4 154 000
— josta liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteet	251 000
Yhteensä	11 005 000

1) EU-rahoitusosuus 50 %, joten sisältää 200 000 euroa kansallista rahoitusta.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 10 754 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 251 000 euroa.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	11 005 000
2026 talousarvio	11 005 000
2025 tilinpäätös	11 005 000

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 803 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion avustuksesta ruokaketjun toiminnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 868/2023) mukaisesti ruokaketjun kehittämis-, tiedottamis- ja menekinedistämistoimien toteuttamiseen liittyvien hankkeiden valtionavustuksiin

2) elintarvikemarkkinatoimien rahoittamiseen

3) kansallisiin ja kansainvälisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään ruokastrategian tavoitteiden toteutumista

4) ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskeviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin uusien innovaatioiden kehittämiseksi

5) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ruokastrategian tavoitteita tukevien kansallisten tai kansainvälisten toimenpiteiden rahoittamiseen. Määrärahalla tuetaan lisäksi luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä sekä luonnontuotealan kehittämistä. Lisäksi määrärahalla tuetaan ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskevia kehittämis- ja kokeiluhankkeita uusien innovaatioiden kehittämiseksi sekä elintarvikemarkkinatoimien edistämistä.

Ruokaketjun kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla voidaan tukea myös laajoja valtakunnallisia hankkeita.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 3 703 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 4 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-1 100
Elintarvikeviennin edistäminen ja ruoka-alan arvoketjujen kehittäminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	3 100
Pro Vege ry, kasvipohjaisen ruuan edistämistoimet, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Soulin suurlähetystön elintarvikeattasea (siirto momentilta 24.01.01)	299
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025), kertaluonteisen vähennyksen poisto	1 768
Yhteensä	4 017

2027 talousarvio	7 803 000
2026 II lisätalousarvio	1 190 000
2026 talousarvio	3 786 000
2025 tilinpäätös	7 603 000

49. Alkutuotannon tuotantopanosomavaraisuuden lisääminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kasvualusta- ja kuivikemateriaaleja koskeviin selvityksiin, kehittämis-, kokeilu- ja investointihankkeisiin sekä viestintään

2) ravinnekiertotuen maksamiseen kierrätettäviä biomassoja vastaanottaville ja käsitteleville laitoksille

3) biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointitukien maksamiseen

4) ravinteiden kierrätystä ja lannoitteiden huoltovarmuutta edistäviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä selvityksiin

5) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla turvataan kotimaisten kuivike- ja kasvualustamateriaalien saatavuutta, lisätään alan osaamista, tuotekehitystä ja tuotantoa sekä edistetään omavaraisuutta.

Ravinnekiertotuella edistetään ravinteiden kierrättämistä ja kierrätyslannoitemarkkinoiden kehittymistä.

Ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelman biokaasu-, lannankäsittely- ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien sekä ravinteiden kierrätystä ja lannoitteiden huoltovarmuutta edistävien tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä selvitysten kautta toteutetaan ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartan mukaisia toimenpiteitä. Investointeihin osoitettu määräraha on osa Saaristomeri-ohjelman toteuttamista.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ravinnekierrätyksen edistäminen ravinnekiertotuella	5 000 000
Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen	1 000 000
Ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelman biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestoinnit osana Saaristomeri-ohjelmaa	1 000 000
Ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelman tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä selvitykset	2 000 000
Yhteensä	9 000 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 000 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 000 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 2 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-2 000
Kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeiden saatavuuden turvaaminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	1 000
Ravinnekierrätyksen edistäminen ravinnekiertotuella	5 000
Ravinnekierrätyksen edistäminen ravinnekiertotuella, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-5 000
Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartta (siirto momentille 30.01.40)	-450
Ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelman biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestoinnit osana Saaristomeri-ohjelmaa (v. 2027 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	400
Ravinteiden kierrätyksen kehittämisohjelman tutkimus- ja kehittämistoiminta (v. 2027 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	2 000
Yhteensä	950

2027 talousarvio	9 000 000
2026 II lisätalousarvio	3 300 000
2026 talousarvio	8 050 000
2025 tilinpäätös	4 300 000

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalouden interventiorahastoon tarkoitetun siirron maksamiseen

2) niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä mahdollisesta interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja, joiden määrää ei voida etukäteen tarkkaan arvioida markkinatilanteen vaikean ennustettavuuden vuoksi. Mikäli nämä menot ovat suuremmat kuin budjettisiirto, ne katetaan rahaston omasta pääomasta.

2027 talousarvio	400 000
2026 talousarvio	400 000
2025 tilinpäätös	400 000

62. Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 367 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten keräilystä ja hävittämisestä maksettavaan valtionavustukseen (VNA 998/2017)

2) valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin (VNA 166/2005)

3) valtionavustusten myöntämiseen Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen

4) valtionavustusten myöntämiseen Tampereen yliopistolle käytettäväksi eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen

5) valtionavustusten myöntämiseen käytettäväksi afrikkalaisen sikaruton ehkäisyyn, varautumiseen ja torjuntaan.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet hävitetään sivutuoteasetuksen (EU) 1069/2009 vaatimusten mukaisesti.

Valtionavustuksia on tarkoitus myöntää eläinsuojelujärjestöille ja Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen. Lisäksi valtionavustusta myönnetään Tampereen yliopistolle (FHAIVE, vaihtoehtomenetelmäkeskus eläinkokeille) eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen ja siihen liittyvään koulutukseen sekä eläinkokeita korvaavien menetelmien validointiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen	5 080 000
Valtionavustukset valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille	87 000
Valtionavustus Helsingin yliopistolle	900 000
Valtionavustus Tampereen yliopistolle, FHAIVE	300 000
Yhteensä	6 367 000

Määrärahasta käytetään arviolta 200 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton torjunta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Villisioista aiheutuvan afrikkalaisen sikaruton riskin pienentäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-200

2027 talousarvio	6 367 000
2026 talousarvio	6 567 000
2025 tilinpäätös	6 467 000

63. Siirto sika-alan salmonellavahinkorahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sika-alan salmonellavahinkorahastoon tehtävään määrärahasiirtoon.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään sika-alan salmonellavahinkorahaston kertaluonteiseen pääomitukseen valtion talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Salmonellavahinkorahaston pääomitus (BudjL)	10 000
Yhteensä	10 000

2027 talousarvio 10 000 000

40. Luonnonvaratalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö
Luonnonvarataloudella tarkoitetaan metsiin, kaloihin, riistaan ja veteen pohjautuvien luonnonvarojen kestävää ja vastuullista hyödyntämistä. Yhteiskunnan toiminta ja huoltovarmuus edellyttävät toimivaa vesihuoltoa ja kotimaisiin luonnonvaroihin perustuvaa energian ja ravinnon tuotantoa.

Maailmanlaajuiset muutostekijät — ilmastonmuutos, teknologian nopea kehitys, kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, arvojen ja asenteiden muutos sekä turvallisuuspoliittisen tilanteen järkkyminen — muuttavat luonnonvarasektorin toimintaympäristöä. Niiden seurauksiin on varauduttava, mutta ne tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia. Luonnonvaratehtäviin kuuluvat huoltovarmuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeiset vesihuollon, tulva- ja kuivuusriskien hallinnan sekä patoturvallisuuden varmistamisen tehtävät, joista huolehtiminen on muuttuvassa turvallisuustilanteessa entistäkin tärkeämpää.

Ilmaston lämpeneminen ja muutokset sää- ja vesioloissa vaikuttavat suoraan luonnonvaratalouden toimintaedellytyksiin riskejä muuttaen, mutta tarjoavat onnistuneella sopeutumisella myös uusia mahdollisuuksia. Nopea teknologinen kehitys avaa luonnonvaratalouteen uusia ulottuvuuksia arvoverkon eri osissa, erityisesti siirryttäessä tuottaja- ja biomassalähtöisestä toiminnasta kohti kuluttaja- ja palvelulähtöistä luonnonvarataloutta. Luonnonvaratiedon määrä ja tarkkuus tulevat kasvamaan merkittävästi ja tiedon hyödyntämisessä on suuria mahdollisuuksia luonnonvarasektorin laajenemiselle ja kansainvälistymiselle. Globaali kilpailu niukkenevista luonnonvaroista ja kestävästi tuotettujen raaka-aineiden kysynnän kasvu ovat iso mahdollisuus luonnonvarataloudelle. Suomella on runsaiden ja kestävästi hoidettujen luonnonvarojen sekä korkeatasoisen osaamisen ansiosta hyvät edellytykset vastata kasvavaan kysyntään.

Ristiriitaiset tavoitteet voivat heikentää luonnonvarojen hyödynnettävyyttä ja liiketoimintamahdollisuuksien toteutumista. Suomen luonnonvarojen tila sekä luonnonvaratalouden toimintatavat tunnetaan huonosti rajojemme ulkopuolella, mikä voi johtaa Suomen luonnonvaratalouden kehittämisen kannalta haitallisiin ja ristiriitaisiin päätöksiin kansainvälisiä sopimuksia tai EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Luonnonvaratalouden toimialaan kuuluvat metsätalous, kalatalous ja riistatalous sekä vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista on budjetoitu tähän lukuun. Lisäksi elinvoimakeskuksissa sekä lupa- ja valvontavirastossa luonnonvaratalouden tehtävissä ja Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelee vakinaista henkilöstöä n. 200 henkilötyövuoden verran. Näistä aiheutuvat palkkaus- ja yleishallintomenot on otettu huomioon valtiovarainministeriön pääluokan momentilla 28.40.04, työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilla 32.01.02 sekä ympäristöministeriön momentilla 35.01.04. Luonnonvaratalouden tehtäviin kuuluu myös sisäministeriön hallinnonalalla Rajavartiolaitoksen suorittama riista- ja kalatalouden valvonta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa luonnonvaratalouden (luku 30.40) politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tunnusluvut.

Tunnusluvut

	2023	2024	2025	2026—2027 tavoite
Metsätalouden arvonlisäys, milj. euroa	4 274	4 566	nousee	nousee
Bruttokantorahatulot, milj. euroa	3 097	3 628	3 737	nousee
Puuston vuotuinen kasvu metsä- ja kitumaalla, milj. m^3	103	103	nousee	nousee
Metso-ohjelman edistyminen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, %	79	80	84	nousee
Kuollut puusto metsämaalla, m^3/ha	6,9	6,9	nousee	nousee
Kaupallisen kalastuksen tuotannon arvo, milj. euroa	53,3	51,5	53,7	nousee
Vesiviljelyn tuotannon arvo, milj. euroa	115,6	125,1	131,1	nousee
Kalanjalostuksen ja kalakaupan liikevaihto, milj. euroa	782	717	nousee	nousee
Vapaa-ajankalastuksen saaliin arvo, milj. euroa	-[1)]	85	-[1)]	ennallaan
Vapaa-ajankalastajien kalastuspäivien lukumäärä, milj. kpl	-[1)]	19,1	-[1)]	ennallaan
Asukkaiden määrä merkittävillä tulvariskialueilla	5 947	5 484	3 182	laskee
Vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos, vesihuoltolaitosten määrä, kpl	1 139	1 103	1 089	laskee
Vesiliiketoiminnan arvo, milj. euroa	6 300	-[1)]		nousee
Riistasaaliin arvo, milj. euroa	55,5	57,5	57,5	ennallaan
Pienriistan metsästyspäivien lukumäärä, milj. kpl	2,8	2,9	2,9	ennallaan

[1)] Tilastotietoa ei saatavilla.

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 511 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin.

Momentin menoihin liittyvät vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vesioikeudellisten kalatalousmaksujen väheneminen	-1
Yhteensä	-1

2027 talousarvio	3 511 000
2026 talousarvio	3 512 000
2025 tilinpäätös	3 582 000

21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 815 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon, vesihuollon, maa- ja metsätalouden vesienhallinnan ja muun vesitalouden kehittämiseen, havaintotiedon hankintaan ja vesitietopalveluun, vaikutusten arviointiin, varautumiseen ja riskienhallintaan sekä valtion velvoitteisiin lain, lupapäätösten ja sopimusten perusteella, valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön sekä Suomen vesialan kansainvälisen strategian toteuttamiseen maa- ja metsätalousministeriön toimialalla

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

3) enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen

4) vesialan liiketoimintaa edistävien valtioiden välisten yhteistyösopimusten toteuttamiseen

5) vesistörakenteiden siirtomenoihin tapauksissa, joissa vesistörakenteita luovutetaan paikallisille hyödynsaajille.

Momentille nettoutetaan yhteistyöosapuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinvoimakeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisten päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja vanhempainpäivärahat.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Palkkauksiin käytettävää määrärahaa on tarkoitus käyttää 87 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla ja kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Momentilta rahoitetaan myös sellaisia valtion vesistörakenteiden ylläpito- ja perusparannusmenoja, jotka on tarkoitus luovuttaa paikallisille hyödynsaajille.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	3 372 000
Vesitalouden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta	2 943 000
Valtion vesistörakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	5 000 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut	300 000
Yhteensä	13 815 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 8 815 000 euroa, siirtomenojen osuudeksi noin 200 000 euroa ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 4 800 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 2 700 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

2027 talousarvio	13 815 000
2026 talousarvio	13 815 000
2025 tilinpäätös	14 225 000

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 182 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskeviin kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien valtionavustusten maksamiseen

2) uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen

3) eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

5) enintään 6 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin. Tavoitteena on parantaa luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvan kilpailukykyisen liiketoiminnan edellytyksiä. Määrärahalla toteutetaan kansallista metsästrategiaa, Suomen biotalousstrategiaa sekä ilmastolakia maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sekä kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman osalta.

Lisäksi määrärahaa kohdennetaan uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, haitallisista vieraslajeista aiheutuvien riskien torjumiseen, geenivarojen suojeluun ja kestävään käyttöön sekä luonnon virkistys- ja matkailukäytön edistämiseen. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen.

Tenojoen kalastusluvista kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. Kalastuslupatuloista vesialueiden omistajille palautettava osuus on huomioitu momentilla 30.40.40.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet	474 000
Ilmastolain toimeenpano	800 000
Metsätuhojen ennaltaehkäisy	700 000
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen: osaamisen kehittäminen	500 000
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen: Metsäbiotalouden tiedepaneeli	800 000

Kansallisen metsästrategian toimeenpano ja muut kehittämishankkeet	1 439 000
Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	204 000
Tenojoen kalastusta koskevien sopimusten valvonta ja lupamyynti	265 000
Yhteensä	5 182 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 4 192 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 990 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 2 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2026 rahoitus) (siirto momentille 30.01.40)	-1 300
Metsäbiotalouden arvonlisän kasvattaminen (v. 2027 rahoitus) (siirto momentilta 30.01.40)	1 300
Metsäbiotalouden asiantuntijatehtävät (-1 htv) (siirto momentille 30.01.01)	-90
Tenojoen kalastuslupatulojen kasvu	4
Yhteensä	-86

2027 talousarvio	5 182 000
2026 talousarvio	5 268 000
2025 tilinpäätös	17 464 000

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 136 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden varautumista ja riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muiden hankkeiden avustamisesta ja valtion työnä toteutettavista hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävien kehittämis- ja investointihankkeiden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenojen maksamiseen

4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

5) kansallisten ja kansainvälisten vesitaloushankkeiden vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena sekä kulutus- ja sijoitusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavina toimenpiteinä tukea myönnetään vesistötoimenpiteille tulvariskien hallintaan ja muiden erilaisten vesitaloudellisten riskien ja haittojen vähentämiseen sekä vesistöjen monipuolisen käytön ja hoidon edistämiseen ja vesienhallintaan. Erityisesti tukea suunnataan vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen. Vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävinä hankkeina tukea myönnetään vesitaloussektorin kokeilu-, investointi- ja vientitoimintaa sekä innovatiivisia julkisia hankintoja ja niihin liittyviä toimintamalleja edistäville hankkeille. Kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseksi määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkei-

den toteuttamiseen. Avustusten perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesitaloudelliset riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	3 459 000
Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	2 677 000
Yhteensä	6 136 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 657 000 euroa, kulutusmenojen osuudeksi noin 581 000 euroa ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 898 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 300 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kiiminkijoki ry, Kiiminkijoella valuma-alueen vedenlaadun parantaminen Nuorittajoella, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Simon kunta, Simojoki kirkkaaksi -hanke, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Vanajanveden vesistön Suojärven padon, Koskenkosken padon ja Vuolteenkosken padon purut ja alueen hoitokalastus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Ähtävänjoen valuma-alueen vesistön tilan parantamishankkeet, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-70
Yhteensä	-470

2027 talousarvio	6 136 000
2026 II lisätalousarvio	770 000
2026 talousarvio	6 606 000
2025 tilinpäätös	7 016 000

40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen

2) kalastuslain (379/2015) 60 §:n mukaisista saimaannorpan suojeluun liittyvistä kalastuksen rajoittamissopimuksista vesialueiden omistajille maksettaviin korvauksiin siten, että korvauksen suuruus on 2,5 euroa hehtaarilta

3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen

4) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen

5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

6) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista

7) Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen sekä poroaitasopimukseen perustuvan poroesteaidan rakentamiseen liittyvien lunastustoimitusmenojen ja käyttöoikeuskorvausten maksamiseen erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisesti

8) kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaisten avustusten maksamiseen

9) Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta annetussa laissa (501/1991) määrättävien korvausten ja kustannusten sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen

10) vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 17 §:n perusteella aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista

11) kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Tenojoen kalastuslupatuloista palautetaan vesialueiden omistajille vuonna 2026 kertyneiden kalastuslupatulojen palautettava osuus. Tenojoen lohikantojen heikon tilan vuoksi lohen kalastus ei ole ollut sallittua kesästä 2021 lähtien ja kalastusta on kohdennettu muihin lajeihin. Lohikantojen heikon tilanteen on arvoitu jatkuvan. Yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettava osuus on noin 73 %, mikä on huomioitu momentin määrärahatasossa. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista valtiolle kuuluva osuus on otettu huomioon momentin 30.40.22 määrärahassa. Tenojoen kalastusluvista kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Saimaannorpan suojeluun liittyvillä sopimuskorvauksilla korvataan vapaaehtoisista kalastuksen rajoittamissopimuksista aiheutuvia haittoja vesialueiden omistajille. Vuonna 2027 kalastuksen rajoitussopimuksia on voimassa noin 3 135 km^2 alueella. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 1 515 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 385 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuosittaisten korvausmäärien kasvu	359
Yhteensä	359

2027 talousarvio	1 900 000
2026 II lisätalousarvio	110 000
2026 talousarvio	1 541 000
2025 tilinpäätös	1 686 384

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:n mukaisiin menoihin

2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n mukaisia menoja ovat riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuvat menot sekä riistavahinkorekisteristä ja muista hirvieläinten metsästyksen hallinnointiin liittyvistä tietojärjestelmistä aiheutuvat menot. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuviin menoihin sekä muihin vastaaviin menoihin.

Hirvieläinten pyyntilupamaksuista kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	1 700 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	700 000
Hirvieläinkantojen seuranta ja tutkimus	900 000
Riistavahinkorekisteri ja riistavahingot -palvelu	500 000
Hirvieläinkantojen hoito	600 000
Yhteensä	4 400 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 000 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 400 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hirvieläinten pyyntilupamaksujen kasvu	600
Yhteensä	600

2027 talousarvio	4 400 000
2026 talousarvio	3 800 000
2025 tilinpäätös	3 590 000

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään vuonna 2026 tapahtuneiden petoeläinten aiheuttamien poro- ja viljelysvahinkojen korvaamiseen ja vuonna 2027 aiheutuneisiin kotieläin-, mehiläis- ja irtaimistovahinkoihin sitä mukaa kuin niitä syntyy. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti.

Vuonna 2025 petoeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä oli yhteensä 12,96 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 11,98 milj. euroa ja kotieläin- ja viljelysvahinkojen osuus 0,98 milj. euroa. Vuonna 2026 porovahinkojen arvioidaan edelleen kasvavan. Myös kotieläin- ja viljelysvahinkojen arvioidaan nousevan erityisesti karhun kannanhoidollisen metsästyksen loppumisen johdosta. Metsästys on estynyt vuodesta 2024 lähtien. Karhun aiheuttamat kotieläin- ja viljelysvahingot ovat kaksinkertaistuneet kahdessa vuodessa. Kun porovahinkojen korvaamiseen on käytettävissä noin 7,5 milj. euroa, ei momentin määrärahataso mahdollista vahinkojen täysimääräistä korvaamista. EU:n asettama korvauskatto (C(2025) 8458 final) mahdollistaa porovahinkojen korvaamisen 12 milj. euroon saakka.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaaminen	7 500 000
Suurpetojen aiheuttamien kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkojen korvaaminen	650 000
Vahinkojen ehkäiseminen ja valvonta	700 000
Yhteensä	8 850 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 600 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 250 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen Metsästäjäliitto ry, koirien susiliivien käytön edistäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Yhteensä	-50

2027 talousarvio	8 850 000
2026 II lisätalousarvio	4 400 000
2026 talousarvio	8 900 000
2025 tilinpäätös	11 650 000

44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 747 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus
Vuonna 2026 saa tehdä metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) mukaisten avustusten myöntämispäätöksiä enintään 15 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) mukaisella tukijärjestelmällä (Metka) kannustetaan yksityisiä maanomistajia aktiivisiin ja oikea-aikaisiin toimiin, joilla lisätään metsien kasvua,

edistetään metsätalouden vesiensuojelua, hillitään ilmastonmuutosta, edistetään metsien sopeutumista ilmastonmuutokseen sekä pidetään yllä metsätalouden tieverkkoa.

Metsätalouden määräaikaisessa kannustejärjestelmälaissa taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea haetaan työn toteuttamisen jälkeen, jolloin sitä varten ei tarvita myöntämisvaltuutta. Myöntövaltuuden käyttöä edellyttäviä työlajeja ovat terveyslannoitus, suometsän hoitosuunnitelma, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekeminen sekä yksityistien perusparannus.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on n. 1 100 henkilötyövuotta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2027	2028	2029	2030	2031—	Yhteensä vuodesta 2027 lähtien
Ennen vuotta 2027 tehdyt sitoumukset	13,3	4,2	1,0	0,5	0,5	19,5
Vuoden 2027 sitoumukset	4,0	6,0	3,0	1,5	0,5	15,0
Menot yhteensä	17,3	10,2	4,0	2,0	1,0	34,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsälannoituksen edistäminen	2 500
Yhteensä	2 500

2027 talousarvio	38 747 000
2026 talousarvio	36 247 000
2025 tilinpäätös	37 276 296

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 027 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus
Vuonna 2027 saa tehdä metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) luvun 4 a mukaisten kokeiluhankkeisiin myönnettävien avustusten myöntämispäätöksiä enintään 2 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Valtioneuvoston 16.4.2026 tekemää periaatepäätöstä vapaaehtoisesta metsien monimuotoisuuden toimenpideohjelmasta 2026—2040 (METSO) ja valtioneuvoston periaatepäätöstä Helmi-elinympäristöohjelmasta. METSO-ohjelman tavoitteena on turvata monimuotoisuutta yksityismetsissä metsätalouden ympäristötuella yhteensä 33 000 hehtaarilla ja luonnonhoito- ja kulotushankkeilla yhteensä 2 000 hehtaarilla vuoteen 2030 mennessä. Helmi-ohjelman tavoitteena on ennallistaa suojelualueiden ulkopuolisia soita 10 000 hehtaaria, tehdä vesienpalautuksia suojelusoille 100 kappaletta ja kunnostaa suojelualueiden ulkopuolisia kosteikkoja 100 kappaletta vuoteen 2030 mennessä. Määrärahalla toteutetaan myös metsätalouden vesiensuojeluhankkeita.

Vuonna 2026 otettiin käyttöön valtuudelliset työlajit suon ennallistaminen ja lehtojen luonnonhoito. Vuonna 2027 otetaan käyttöön uusi valtuudellinen suojavyöhykkeen jättämisen työlaji. Työlajeilla kokeillaan tulosperusteisten tukien käyttöä luonnonhoidossa vuosina 2026—2029.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2027 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

— metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella, metsäluonnon elinympäristöjen hoitohankkeilla, maanomistajalähtöisillä hankkeilla ja kulotuksella noin 2 400 hehtaarin alueella

— vesienhoitoa turvataan suunnittelemalla monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita 10 kpl

— ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella 400 hehtaarin alueella

— palautetaan vesiä 5 suojelusuolle ympäröiviltä alueilta

— perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia monitavoitteisia kosteikkoja 8 kpl.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2027	2028	2029	2030	2031—	Yhteensä vuodesta 2027 lähtien
Ennen vuotta 2027 tehdyt sitoumukset	300	240	100		160	800
Vuoden 2027 sitoumukset	750	600	250		400	2 000
Menot yhteensä	1 050	840	350		560	2 800

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	8 670 000
Metsäluonnon hoitohankkeet ja kulotus	1 550 000
Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteet	807 000
Yhteensä	11 027 000

2027 talousarvio	11 027 000
2026 talousarvio	11 027 000
2025 tilinpäätös	11 027 000

46. Valtionavustus Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 41 254 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionavustustoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa

3) Suomen metsäkeskukselle kuuluvien Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmän vuosimaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Suomen metsäkeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen metsäkeskus tukee toiminnallaan pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista

— hallinnoi valtion tukia metsätalouden toimenpiteisiin ja talousmetsien luonnonhoitoon

— kerää ja julkaisee kaukokartoitusperusteista metsä- ja luontotietoa

— tuottaa tietoa sekä asiantuntijapalveluita yhteiskunnan, yritysten ja metsänomistajien päätöksenteon tueksi

— edistää metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämistä

— parantaa toimialan ja oman toimintansa tuottavuutta tehostamalla metsä- ja luontotiedon käyttöä ja kehittämällä sähköisiä palveluitaan

— tarjoaa viestintää, koulutusta ja ratkaisuja metsäalan toimijoille ja metsänomistajille

— hoitaa muut erikseen säädetyt tai maa- ja metsätalousministeriö määräämät tehtävät.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Suomen metsäkeskukselle vuodelle 2027 seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2025 toteutuma	2026 tulostavoite	2027 tulostavoite
Vaikuttavuus			
Luottamus- ja maine -indeksi (1—5)	3,5	3,5	3,5
Avoimen metsätiedon hyödyntäminen laajenee			
— ladattujen aineistopakettien määrä, GiB	111 277	60 000	100 000
— rajapintakutsujen määrä rajapinnassa, kpl	143 668 644	60 000 000	150 000 000
— karttapalvelujen katselukerrat, kpl	269 004	150 000	250 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Metsälain mukaisten metsänkäyttöilmoitusten ja poikkeuslupien käsittelyn ja päätöksenteon kokonaiskustannukset ilmoitusta kohden, €	12,5	14,0	16,0
Metsätalouden kannustejärjestelmän mukaisten taimikon ja nuoren metsän hoidon hakemusten käsittelyn kokonaiskustannukset hakemusta kohden, €	120,3	113,0	112,0
Päätös metsätalouden kannustejärjestelmän taimikon ja nuoren metsän hoidon hankkeista, viikkoa vireille tulosta	10,4	2,5	2,5
Metsävaratiedon keruukustannukset €/ha[1)]	3,6	4,7	5,6
Metsävaratiedon keruutavoite, ha	2 630 000	2 040 000	1 680 000
Vuoden aikana Metsään.fi -palvelua käyttäneet, % yksityismetsien pinta-alasta	34	35	37
Aktiiviset sähköisen asioinnin yritykset, kpl	364	360	370
Voimavarat			
Metsäkeskuksen henkilöstötutkimuksen Efekti-indeksi (1—5)	3,66	3,7	3,7

[1)] Lainvalvonnan, tukien hallinnoinnin ja metsävaratiedon tuotannon euromääräisten tulostavoitteiden osalta on siirrytty seuraamaan toiminnon kokonaiskustannuksia, sisältäen hallinnon vyöryt ja järjestelmäkehityksen.

Määrärahalla toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötyövuosien (htv) arvioitu jakautuminen prosesseille

	2025 toteutuma		2026 arvio		2027 arvio	
	kustannukset	htv	kustannukset	htv	kustannukset	htv
Metsälait ja tiedontuotanto	14,7	194	15,8	176	15,5	189
Metsäohjelmat ja -osaaminen	3,7	46	4,0	46	4,0	45
Asiakkuudet ja viestintä	2,6	37	3,0	40	2,8	37
Järjestelmät ja tietohallinto	15,0	52	17,1	60	15,3	50
Hallinto	6,0	30	5,9	31	5,9	30
Yhteensä	42,0	359	45,8[1)]	353	43,5[1)]	348

[1)] Osa kustannuksista katetaan edelliseltä vuodelta siirtyneellä määrärahalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	680
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025, syksy)	-168
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025)	-264
Tuottavuusvähennys (Lisätoimet 2026, kevät)	-68
Yhteensä	180

2027 talousarvio	41 254 000
2026 talousarvio	41 074 000
2025 tilinpäätös	45 132 000

47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsityksen tukemisen määräaikaisen lain (1114/2020) nojalla myönnettyjen tukien maksamiseen ja metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus
Vuonna 2027 saa tehdä metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta annetun lain mukaisia myöntämispäätöksiä enintään 7 959 000 eurolla.

Selvitysosa: Vuonna 2027 metsitystä jatketaan joutoalueiden metsitystukijärjestelmän nojalla. Tukea myönnetään yksityisille maanomistajille, jotka metsittävät maataloustuotannon ulkopuolelle jääneitä peltojlohkoja ja muita avoimia alueita sekä turvetuotannosta poistuneita suonpohjia. Metsitystuki muodostuu perustamistoimenpiteiden korvauksesta sekä kahdessa erässä maksettavasta hoitopalkkiosta.

Vuonna 2027 tavoitteena on toteuttaa metsitystöitä 2 200 hehtaarin pinta-alalla ja vuodesta 2028 lähtien tavoitteena on vuotuinen 3 000 hehtaarin metsityspinta-ala. Momentin määräraha käytetään tehtyjen tukipäätösten mukaisten perustamiskorvausten ja hoitopalkkioiden maksatuksiin.

Vuosina 2021—2023 voimassa olleen joutoalueiden metsitystukijärjestelmän eli metsityksen tukemisen määräaikaisen lain (1114/2020) nojalla tehtiin myönteisiä tukipäätöksiä yhteensä 6 650 hehtaarille. Momentin määrärahaa käytetään tehtyjen tukipäätösten mukaisten hoitopalkkioiden maksatuksiin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2027	2028	2029	2030	2031—	Yhteensä vuodesta 2027 lähtien
Ennen vuotta 2027 tehdyt sitoumukset	0,35	0,27	0,09	0,51	1,90	3,12
Vuoden 2027 sitoumukset	3,85	1,40	0,99	0,36	1,35	7,95
Menot yhteensä	4,20	1,67	1,08	0,87	3,25	11,07

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Joutoalueiden metsitystukijärjestelmästä luopuminen (HO 2023)	-200
Metsitystukijärjestelmän tarkentunut tarvearvio	-1 450
Metsäpinta-alan laajentaminen (BudjL)	3 850
Tukijärjestelmän tarkentunut tarvearvio, kertaluonteisen vähennyksen poisto	1 000
Yhteensä	3 200

2027 talousarvio	4 200 000
2026 talousarvio	1 000 000
2025 tilinpäätös	2 500 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 812 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Riistanhoitomaksuina kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.45. Määrärahaan sisältyy riistanhoitomaksukertymän lisäksi määrärahoja Sotka-hankkeen toimenpiteisiin sekä ampumarataverkoston ympäristövaikutusten hallinnan ja ympäristölupatilanteen parantamiseksi. Määrärahasta maksetaan yleisavustuksena Suomen riistakeskuksen toiminnan rahoittaminen.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus
Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdis-

tysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskus tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta ja ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet

— huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisessa riistaneuvostossa, kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveysnäytteiden toimittamista tutkimuslaitoksille

— ylläpitää ja kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa sähköistä Oma riista -palvelua ja sen tietovarantoja lupahallinnon, saalistilastoinnin sekä riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustana joukkoistetun tiedonkeruun periaatteella

— huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä pysyy kohtuullisena mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin

— pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista

— huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	8 405 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 800 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	450 000
Riistakonsernin strategian mukaiset kehittämishankkeet	
— riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittäminen, kansainvälinen vaikuttaminen, suurpetokantojen hallinta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen sekä riistan elinympäristöä parantavat hankkeet	929 000
— Sotka-hankkeen toimeenpano	1 000 000
— Ampumarataverkoston ympäristövaikutusten hallinta ja ympäristölupatilanteen parantaminen	1 228 000
Yhteensä	14 812 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 14 312 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton torjunta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-120
Ampumarataverkoston ympäristövaikutusten hallinta ja ympäristölupatilanteen parantaminen	1 228
Riistanhoitomaksutulojen väheneminen	-113
Yhteensä	995

2027 talousarvio	14 812 000
2026 II lisätalousarvio	227 000
2026 talousarvio	13 817 000
2025 tilinpäätös	14 779 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 113 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kalastuslain (379/2015) 82 §:n mukaisista käyttötarkoituksista aiheutuviin menoihin

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 86 §:n mukaisesti talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa sitä määrää, minkä viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän kalastonhoitomaksuina. Vuonna 2027 kalastonhoitomaksujen kertymän ja määrärahan mitoitus perustuu näin ollen vuoden 2025 valtion tilinpäätöksen mukaisiin kalastonhoitomaksujen myyntimääriin.

Kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelu, toimeenpano, ohjaaminen ja kehittäminen sekä kalastuksenvalvonta	2 630 000
Kalatalousalueiden toiminta	1 470 000
Kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestäminen	2 100 000
Kalastonhoitomaksukannosta aiheutuvat menot	790 000
Kalavesien yleiskalastusoikeuksista sekä kalastusopastoiminnasta maksettavat korvaukset vesialueiden omistajille	2 970 000
Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rekisterit	153 000
Yhteensä	10 113 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 596 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 517 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kainuun Kalatalouskeskus ry, hoitokalastushanke Oulujärven kalatalousalueella erityisesti Vuolijoen-Manamansalon, Säräisniemen ja Niskan alueilla, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Kalastonhoitomaksukertymän kasvu	488
Kalatalouden keskusliitto ja Kalalla Kainuuseen -hanke, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-70
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-80
Suomen Kalankasvattajaliito ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-40
Yhteensä	198

2027 talousarvio	10 113 000
2026 talousarvio	9 915 000
2025 tilinpäätös	10 360 000

53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 332 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja metsäpuiden siementuotannon kehittämistä varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

2) valtionavustusten maksamiseen luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävillä avustuksilla varmistetaan, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistoa. Määrärahaa saa käyttää myös metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen.

Luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille myönnettävät avustukset kohdennetaan luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistävään kehittämistoimintaan ja viestintään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen	640 000
Avustukset luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhdistyksille	692 000
Yhteensä	1 332 000

Määrärahasta käytetään arviolta 270 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

2027 talousarvio	1 332 000
2026 talousarvio	1 332 000
2025 tilinpäätös	1 332 000

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 012 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) varoista osittain rahoitettavien elinkeinokalataloutta ja meripolitiikkaa koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti

2) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja kaupallisen kalastuksen valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 7 891 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdennetyn meripolitiikan mukaisina menoina 17 581 000 euroa, joka on vuosille 2021—2027 Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR) osaksi rahoitettavan toimintaohjelman rahoitusosuutta. EU:n osuus tästä on 9 690 000 euroa.

Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan.

Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) 2021—2027 ohjelman tuloja yhteensä 10 000 000 euroa.

Määrärahassa on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kaupallisen kalastuksen valvonnan kustannukset, siltä osin kuin toimenpiteet eivät sisälly Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelmaan. Määrärahaa voidaan käyttää myös saimaannorpan suojelusta kaupalliselle kalastukselle aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta vuosina 2024—2027 myönnettävästä avustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (212/2024) mukaisiin avustuksiin sekä maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä perusteilla muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai kalatalousalan valtiontukena EU:n säädösten mukaisesti. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen sekä elinkeinokalatalouden tietojärjestelmien ylläpitokuluihin. Vuonna 2027 kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 1 431 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EMKVR)	Yhteensä
Euroopan meri, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimintaohjelma yhteensä, josta	7 891 000	9 690 000	17 581 000
— tekninen tuki	-	467 000	467 000
Kansalliset toimenpiteet	1 431 000	-	1 431 000
Yhteensä	9 322 000	9 690 000	19 012 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 14 012 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 5 000 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 4 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EMKVR 2021-2027 ohjelman mukainen vuosimuutos	289
Yhteensä	289

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2027 talousarvio	19 012 000
2026 II lisätalousarvio	13 783 000
2026 talousarvio	18 723 000
2025 tilinpäätös	22 995 000

64. Metsähallitus

Metsähallituksen liiketoiminnalle asetetaan seuraavat tavoitteet ja tehdään muita Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) edellyttämiä päätöksiä seuraavasti:

1. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet
Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.

2. Peruspääoman muutokset
Metsähallituksen peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 0,178 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä
Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten konsernin ulkopuolista lainaa enintään 30 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä
Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2027 enintään 30 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2027 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja myöhempinä tilikausina enintään 20 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä
Metsähallitus saa antaa liiketoimintaansa varten tarvittavia vakuuksia konsernin ulkopuolisille toimijoille enintään 2 milj. euron arvosta.

Selvitysosa: Metsähallituksen yleistehtävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytär- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet
Ottaen huomioon eduskunnan päätösosassa hyväksymät vuoden 2027 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2027 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 156,6 milj. euroa. Tavoite vastaa 6,3 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Alustava tuloutustavoite vuonna 2027 on 165,0 milj. euroa vuoden 2026 tuloksesta. Tulostavoitteen saavuttaminen edellyttää, että liiketoiminnan kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2026 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Liiketoiminnassa yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.

Metsähallitus turvaa osaltaan puuraaka-aineen saantia omien luonnonvarasuunnitelmiensa puitteissa ottaen huomioon toimintaansa koskevat muut yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2025 lopussa 3 484 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 619 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 348 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 271 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2025 lopussa 127,4 milj. euroa.

Kiinteistökehityksessä huomioidaan yhteiskunnan kokonaishyöty mm. edistämällä uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia ja luomalla lisää toimintaedellytyksiä matkailualalle.

Peruspääoman muutokset
Peruspääoman määrä oli 1.1.—31.12.2025 tilinpäätöksen mukaan 2 588,6 milj. euroa per 31.12.2025. Vuoden 2026 talousarviossa eduskunta hyväksyi peruspääoman korottamisen 0,488 milj. eurolla.

Vuonna 2027 peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi enintään yhteensä 0,178 milj. eurolla. Peruspääoma kasvaa hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden vastaavien omaisuuden muutosten nettovaikutuksena.

Investoinnit
Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 14,8 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat tuulivoimapuistojen rakenteet ja hankekehitys sekä puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat. Muita merkittäviä investointikohteita ovat maa- ja vesirakennushankkeet.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2025 toteutuma		2026 ennakoitu		2027 esitys	
	Liiketoiminta	Liiketoiminta-kokonaisuus	Liiketoiminta	Liiketoiminta-kokonaisuus	Liiketoiminta	Liiketoiminta-kokonaisuus
Liikevaihto, milj. €	145,0	518,1	139,2	479,2	142,2	495,8
— muutos, %	18	10	-4	-7,5	2	3,5
Käyttökate, %	94	47	95	39	95	40
Liikevoitto/tappio, milj. €	133,2	231,4	129,8	174,4	132,7	179,5
Tilikauden tulos, milj. €	181,3	208,1	178,8	158,5	156,6	166,3
— liikevaihdosta, %	125	40	128	33	110	34
— peruspääomasta, %	7,0	8,0	6,9	6,1	6,1	6,4
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €[1)]	125,0		138,0		165,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, %[2)]	7,3	9,0	7,1	6,9	6,3	7,2
Investoinnit liikevaihdosta, %	11	7	16	9	9	7
Omavaraisuusaste, %	99	98	99	98	98	98
Taseen loppusumma, milj. €	3 091	3 242	3 088	3 192	3 125	3 165
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	185	610	180	600	181	593

[1)] Tuloutus edelliseltä vuodelta, kuluvan vuoden tuloutustavoite sekä talousarvioesityksen mukainen tuloutustavoite. Vuoden 2026 tuloutus sisältää 8 milj. euron lisätuloutuksen ja vuoden 2027 tuloutus 30 milj. euron lisätuloutuksen.
[2)] Tunnusluvut peruspääoman ko. vuoden muutoksen jälkeen, liiketoiminnan sijoitetun pääoman tuotto-% sisältää tytäryhtiöosingot.

Metsähallituksen liiketoiminta käsittää Metsähallituksen muun kuin tytäryhtiöissä olevan liiketoiminnan.

Metsähallituksen liiketoimintakokonaisuus käsittää Metsähallituksen liiketoiminnan ja Metsähallituksen liiketoiminnan tytäryhtiöt.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2025 toteutuma	2026 ennakoitu	2027 esitys
Metsähallituksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	125,000	138,000	165,000
Yhteensä	125,000	138,000	165,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	7,795	7,157	6,651
MMM:n hallinnonala yhteensä	7,795	7,157	6,651
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	52,325	49,071	45,780
YM:n hallinnonala yhteensä	52,325	49,071	45,780
Yhteensä (MMM ja YM)	60,120	56,288	52,431

Julkiset hallintotehtävät

Julkisten hallintotehtävien toiminnan yhteiset vaikuttavuustavoitteet maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön toimialojen osalta ovat:

— Luonnon monimuotoisuutta suojellaan sekä lajien populaatioiden elinympäristöjen tilaa parannetaan niin maalla, sisävesissä kuin merillä

— Luonnonsuojelualueverkoston arvot sekä riista- ja kalavarojen kestävä käyttö turvataan ajantasaiseen tietoon perustuvalla suunnittelulla ja yhteensovittamisella

— Luonnon virkistys- ja matkailukäyttö sekä metsästys ja kalastus on kestävää, eettistä ja vastuullista

— Monipuoliset ja asiakaslähtöiset luonto- ja eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat elinvoimaa

— Kulttuuriomaisuutta vaalitaan ja saamelaisten kotiseutualueella turvataan saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset

— Luonnon arvostus lisääntyy ja yhtenäinen asiakaskokemus rakentuu monikanavaisen asiakaspalvelun kautta.

Metsähallituksesta annetun lain mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus ovat maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.64.50 sekä ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2025 toteutuma	2026 ennakoitu	2027 esitys
Rahoitus[1)]			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.64.50)	6 695	7 157	6 651
Ympäristöministeriö (35.10.52)	50 595	49 071	45 780
Ympäristöministeriö (35.10.22)	609	440	440
Ympäristöministeriö (35.10.63)	65	200	-
EU-rahoitus	2 617	2 850	2 850
Muu ulkopuolinen rahoitus	4 519	4 200	4 200

	2025 toteutuma	2026 ennakoitu	2027 esitys
Tulorahoituksella maksetut menot	11 915	11 300	11 300
Yhteensä	77 015	75 218	71 221

[1)] Rahoituseriin 2025—2026 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2025 toteutuma	2026 ennakoitu	2027 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	13 275	12 600	11 880
Muut tuotot	5 613	5 540	5 350
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	56 638	55 100	51 908
Tuotot yhteensä	75 526	73 240	69 138
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	28 641	29 000	28 500
Muut kulut	46 130	45 540	42 018
Kulut yhteensä	74 771	74 540	70 518
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	755	-1 300	-1 380
Julkisten hallintotehtävien - yksikön tilikauden tuloksen siirto muun oman pääoman muutokseksi[1)]	-755	1 300	1 380
Tilikauden tulos	-	-	-
Henkilöstömäärä (htv)	415	410	395

[1)] Tuloslaskelma on laadittu Metsähallituslain (234/2016) sekä 1.1.2017 voimaan tulleen asetuksen (1368/2016) säätämällä tavalla niin, että julkisten hallintotehtävien tilikauden tulos kirjataan muun oman pääoman muutokseksi.

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 651 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 5 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluja palvelevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

4) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin ne Metsähallitukselle kertyvät julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

— toimii lajien ja luontotyyppien monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteuttaen mm. Helmi- ja Sotka- ja NOUSU-ohjelmien luonnonhoito- ja ennallistamistoimia

— vahvistaa Metsähallituksen vastuualueiden yhteissuunnittelun ja toteutuksen keinoin monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen kytkeytyneisyyttä

— vähentää vastakkaisasettelua metsästyksen ja muun käytön välillä

— kehittää kysyntälähtöisesti, kustannustehokkaasti ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluja

— ennaltaehkäisee ja estää luonto- ja erärikollisuutta toteuttamalla valtion maiden ja vesien valvontaa yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten ja sidosryhmien kanssa

— vahvistaa kaupallisen kalastuksen kautta kotimaisen kalan tarjontaa ja huoltovarmuutta sekä luodaan edellytyksiä kalastusmatkailulle

— edistää eri asiakasryhmien mahdollisuuksia päästä luontoon sekä turvallisuuden tunnetta näissä kohtaamisissa

— parantaa monipuolisia ja kestäviä metsästyksen sekä vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen mahdollisuuksia ja lupatarjontaa

— kehittää asiakaslähtöisesti eränkäynnin kestävyyden ja vaikuttavuuden seurantaa

— rakentaa yhtenäistä asiakaskokemusta monikanavaisen asiakaspalvelun kautta

— kehittää palveluita, prosesseja ja toimintaa asiakaslähtöisesti hyödyntämällä dataa, digitalisaatiota ja teknologioita.

Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville kertyvän tuloja arviolta 6 550 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 6 100 000 euroa ja metsäpuiden siemenen myyntituloja 450 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon varautuminen Pohjois-Suomen laajojen siemenkeräysten toteuttamiseen. Määrärahaa on varattu tarkoitukseen vuosittain 900 000 euroa. Metsäpuiden siementen hankinta ja varmuusvarastointi Pohjois-Suomen alueella on Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Metsähallituksen julkinen hallintotehtävä.

Määrälliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2025 toteutuma	2026 tavoite	2027 esitys
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet, milj. kpl	8,4	8,5	8,6
Asiakastyytyväisyys eränkäyntimahdollisuuksiin ja lupatarjontaan, asiakastyytyväisyyskyselyn luvat-osion tulos (asteikko 1—5)	3,64	3,73	3,75
Valtion kalastonhoitomaksujen vuosimaksut, lkm	193 707	200 000	205 000
Kaupallisen kalastuksen lupamäärä valtion vesialueilla, lkm	679	1 100	800
Erävalvonnan valvontakontaktit, kpl	9 158	7 000	7 000
Metsästyksen saalispalautteiden osuus lupien määrästä, %	45	56	57

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	2 484 000
Eräasiat	2 497 000
Muut tehtävät	1 670 000
Yhteensä	6 651 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kylmäluoman retkeilyalueen kalastus- ja retkeilypalveluiden kehittäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Suomen Partiolaisten käyttämän Evon alueen sähköinfran yms. kehittämiseen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Palkkausten tarkistukset	67
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025, syksy)	-28
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025)	-86
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-300
Tuottavuusvähennys (Lisätoimet 2026, kevät)	-9
Yhteensä	-506

2027 talousarvio	6 651 000
2026 talousarvio	7 157 000
2025 tilinpäätös	7 795 000

70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö
Yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat erityisesti maanmittaustoimituksiin ja kirjaamisasioihin sekä niihin liittyvien tietopalveluiden kysyntään. Näillä kysyntämuutoksilla on merkittäviä vaikutuksia Maanmittauslaitoksen tulokertymään. Myös muuttunut turvallisuusympäristö vaikuttaa Maanmittauslaitoksen toimintaan.

Kiinteistöjärjestelmän ja osakehuoneistoja koskevan huoneistotietojärjestelmän ylläpidolla ja palveluilla luodaan edellytyksiä mm. toimivalle markkinataloudelle, luototukselle, kiinteistö- ja asuntomarkkinoille ja luonnonvarojen kestävälle hyödyntämiselle. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana perustasoisena paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Näillä tietovarannoilla on myös tärkeä rooli yksityisen sektorin palveluiden mahdollistajana. Tilusjärjestelyillä voidaan parantaa kiinteistörakennetta ja vaikuttaa heikon tilusrakenteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja haittoihin, ja siten parantaa maatalouden kannattavuutta.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat osaltaan MML:n palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat digitaalisiin palveluihin, IT-kehittämiseen ja ICT-korjausvelan pienentämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa edelleen, mikä edellyttää, että tähän työhön allokoidaan resursseja ja että vastuut ovat selkeitä.

Metsähovin geodeettisen tutkimusaseman teknisen infrastruktuurin kehittämistä jatketaan muun muassa perustettavan uuden Avaruustilannekeskuksen vaatimusten pohjalta. Metsähovi ja Maanmittauslaitoksen FinnRef-verkko muo-

dostavat kansalliset infrastruktuurit, joiden avulla ylläpidetään koordinaatti- ja korkeusjärjestelmien perustana olevia geodeettisia seurantajärjestelmiä ja tuetaan paikantamisen luotettavuutta Suomessa. Paikkatietoalaa tukevan tutkimuksen merkitys korostuu digitalisoituvassa yhteiskunnassa tuottaen laajasti hyötyä esimerkiksi turvallisuussektorilla, liikenteessä, metsätaloudessa ja maataloudessa.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen (luku 30.70) politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tunnusluvut.

Tunnusluvut

	2025 toteutuma	2026 tavoite	2027 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus			
KTJ perusparannusohjelman kattavuusindeksi	22	26	30
Tietovarastojen hyödyntäminen, kasvu edellisestä vuodesta, %	21	3	3
Sähköisten palveluiden häiriöttömyys, %	100	99,9	99,9
Uusien yritysten lukumäärä rajapintapalveluissa	597	520	400
Tie- ja rakennustietojen täydellisyys, %	97	94	97
Metatietopalvelun saatavuus, %	99	99	99

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 41 133 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Maanmittauslaitoksen omarahoitusosuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* on toimialallaan:

— huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta

— harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa

— huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön

— huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä

— huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön

— hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteluissa luvun 30.01 selvitysosassa esitettyjen *yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta
Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tulostavoitteet.

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2025 tilinpäätös			2026 arvio			2027 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Kiinteistötoimitukset	39 346	39 038	430	41 243	41 243	460	40 054	40 054	429
Tilusjärjestelytehtävät	3 675	-	38	3 300	-	43	3 900	-	40
Kirjaamistehtävät	44 578	43 995	556	41 000	41 000	518	45 820	45 820	535
Perustietovarantojen ylläpito	32 048	2 838	313	32 400	3 300	315	31 740	3 478	309
Tietopalvelu	14 450	24 097	99	16 571	17 400	102	21 235	23 358	109
Maanmittaus ja paikkatietosektorin tutkimus, kehittäminen ja asiantuntijapalvelut	20 116	8 021	286	18 700	6 300	269	20 200	6 949	290
Yhteensä	154 214	117 989	1 722	153 214	109 143	1 706	162 949	119 659	1 712

Viraston tunnusluvut

	2025 toteutuma	2026 tavoite	2027 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kokonaistuottavuus	100,6	101,5	101,5
Asiakkaiden kokonaistyytyväisyys, %	92	90	90
Referoidut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	0,96	1,01	0,92
Lohkominen, htp/toimitus	3,5	3,3	3,2
Lainhuutoratkaisuja kpl/htp	3,8	3,5	3,5
Kansallisen maastotietokannan ilmakuviin perustuva ylläpito, km2/htp	-	10	10

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Bruttomenot	155 559	154 396	160 792
Bruttotulot	117 989	109 143	119 659
Nettomenot	37 570	45 253	41 133
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	18 688		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	32 584		

Bruttotulot ovat yhteensä 119 659 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 6 809 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 109 233 000 euroa ja muita tuloja 3 617 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	104 177	97 243	106 639
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	104 177	97 243	106 639
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	61 968	67 892	74 453
— osuus yhteiskustannuksista	34 885	29 351	32 187
Kustannukset yhteensä	96 853	97 243	106 639
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	7 324	-	-
Kustannusvastaavuus, %	108	100	100
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 400	2 700	2 733
— muut tuotot	482	-	-
Tuotot yhteensä	2 882	2 700	2 733
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 813	1 985	2 010
— osuus yhteiskustannuksista	707	580	587
Kustannukset yhteensä	2 520	2 565	2 597
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	362	135	137
Kustannusvastaavuus, %	114	105	105

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	4 805	4 151	4 790
— EU:lta saatava rahoitus	1 456	1 449	1 557
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	494	400	462
Tuotot yhteensä	6 755	6 000	6 809
Hankkeiden kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	6 568	5 699	6 467
— osuus yhteiskustannuksista	5 369	6 301	7 150
Kustannukset yhteensä	11 936	12 000	13 618

	2025 toteutuma	2026 varsinainen talousarvio	2027 esitys
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-5 181	-6 000	-6 809
Omarahoitusosuus, %	43	50	50

Kansainvälisien jäsenmaksujen osuudeksi määrärahasta arvioidaan noin 40 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 10 153 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avaruustilannekeskus	-295
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus	-259
Palkkausten tarkistukset	1 059
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2025, syksy)	-348
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2026, kevät)	-2 307
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-1 850
Tuottavuusvähennys (Lisätoimet 2026, kevät)	-120
Yhteensä	-4 120

2027 talousarvio	41 133 000
2026 talousarvio	45 253 000
2025 tilinpäätös	51 467 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakojen tukemisesta annetun lain (1423/2014) mukaisten toimenpiteiden sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) 3 §:n 5 momentissa tarkoitettujen toimituksen suorittamisesta aiheutuvien kustannusten ja korvausten maksamiseen uusjakojen osalta.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään pääosin peltotilusjärjestelyjen tukemiseen ja lisäksi joihinkin metsätilusjärjestelyihin. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä osuus määrärahasta on noin 50 % ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 50 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot	1 000
Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 500
Yhteensä	-500

2027 talousarvio	3 000 000
2026 talousarvio	3 500 000
2025 tilinpäätös	2 000 000